

**DE STEM VAN DE VROUWEN
OP DE SYNODALE WEG**

UISG BULLETIN

NUMMER 176, 2021

INLEIDING	2
VROUWEN IN EEN SYNODALE KERK. SYNODALITEIT EN DE INSLUITING VAN VROUWEN IN KERKELIJKE BESLUITVORMING	4
<i>Zr. Nathalie Becquart, XMCJ</i>	
DE STEM VAN GEWIJDE VROUWEN OP DE WEG VAN SYNODALITEIT	11
<i>Zr. Liliana Franco Echeverri, ODN</i>	
VIJFTIG JAAR GERECHTIGHEID IN DE WERELD: DE SYNODE DIE HET GEWIJDE LEVEN HEEFT “GEKATALYSEERD”	17
<i>Zr. Anne Béatrice Faye, CIC</i>	
HOLISTISCHE VORMING VAN LEIDERS VAN RELIGIEUZE CONGREGATIES VOOR DE MISSIE IN EEN SNEL VERANDERENDE WERELD	27
<i>Zr. Chinyeaka C. Ezeani, MSHR</i>	
GLIBAAL EDUCATIEF PACT: INTENTIEVERKLARINGEN EN RICHTLIJNEN VOOR ONS HANDELEN	35
<i>De Educatieve Commissie UISG-USG</i>	
HET LEVEN VAN DE UISG	39
SECRETARIAAT VAN DE UISG	44

INLEIDING

De stem van de vrouwen op de synodale weg

De volgende Synode van de Bisschoppen, getiteld “Naar een synodale Kerk: communie, participatie en missie”, roept de Kerk op tot een gearticuleerde weg, die bestaat uit verschillende fases, die voorziet in de deelname van heel Gods Volk door middel van een lang proces van consultatie.

De synodaliteit, die een constitutionele dimensie vormt van de Kerk, is dus de hoofdroute waarop deze weg zich bevindt, en deze betreft het onderzoek van de hele Kerk op het gebied van toename van dialoog, relatievorming en insluiting.

Welke stem zullen de vrouwen, en de gewijde vrouwen, laten horen op deze lange weg van voorbereiding en onderzoek? Waarin zal hun bijdrage bestaan?

Zr. Nathalie Becquart, XMCJ

Vrouwen in een synodale Kerk. Synodaliteit en de insluiting van vrouwen in kerkelijke besluitvorming

Om de synodaliteit dagelijks toe te passen, is het van belang hierbij een bijzondere spiritualiteit te hanteren, die een houding van ons vraagt van geloof en vertrouwen (in God en in de anderen), van luisteren en nederigheid, van dialoog en vrijheid om naar de waarheid te blijven zoeken. Een dergelijke spiritualiteit voedt een ware cultuur van ontmoeting, in dienst van het gemeenschappelijke goed, waarbij verschillen worden geaccepteerd en gerespecteerd, in de overtuiging dat de Geest spreekt in elke persoon, en dat wij alleen samen de roepingen van de Geest kunnen overwegen, door middel van het wederzijds luisteren. Synodaliteit betekent dat wij ons moeten verplaatsen van het ‘Ik’ naar het ‘Wij’, waarbij wij het primaat herontdekken van het kerkelijke ‘Wij’ van een open en insluitende gemeenschap, die haar weg gaat met Christus in het centrum. Door Christus en de naasten in het centrum te plaatsen, bouwt de synodaliteit ons om tot het volk van God.

Zr. Liliana Franco Echeverri, ODN

De stem van gewijde vrouwen op de weg van synodaliteit

Die van de Geest, is een andere logica die buiten ons berekenings- en voorstellingsvermogen valt. Een logica die ons plaatst op de plek van het kleine, en van de waardering van het vrije, alsook van de verwelcoming van vriendschap en van de zorg voor de gemeenschap. Deze werpt ons dus naar beneden, en plaatst ons op onbekende paden, en vraagt ons om ons in te durven zetten voor de onvermoede gebeurtenissen van het Koninkrijk, welke wij uit de hand van God ontvangen. Het is de logica van hen die vertrouwen hebben.

De synodale stijl is op dit historisch moment de nieuwe weg van Kerk zijn en

Kerkopbouw. Het samen op weg zijn, is de voorwaarde voor het luisteren naar de werkelijkheid en van het, op een evangelische wijze, antwoorden op de uitdagingen van dit historisch moment.

Zr. Anne Béatrice Faye, CIC

Vijftig jaar gerechtigheid in de wereld: De synode die het gewijde leven heeft “gekatalyseerd”

Welke gerechtigheid is nodig voor een grotere menselijke waardigheid en voor de bevordering van integrale ontwikkeling in Afrika? Bij het spreken over menselijke waardigheid, verwijzen wij naar alle uitdrukkingsvormen van fundamentele rechten, individuele vrijheid, relaties en welzijn op alle niveaus. Wat is, concreet gesproken, het resultaat van de laatste vijf decennia Gerechtigheid in de Wereld in onze Kerk en in onze religieuze instituten, in het bijzonder in Afrika?

Zr. Chinyeaka C. Ezeani, MSHR

Holistische vorming van leiders van religieuze congregaties voor de missie in een snel veranderende wereld

De leiderschapstaak is zonder twijfel uitdagend. Niettemin is God trouw. Wanneer een persoon tot het leiderschap wordt geroepen, schenkt God de noodzakelijke genade. In het religieuze leven biedt de leiderschapstaak een unieke gelegenheid om de broeders en zusters te dienen, waarbij men hen kan helpen bij het dragen van hun last, en hen kan animeren en bemoedigen, opdat zij hun roeping volledig zullen kunnen omarmen. Omdat hij wordt blootgesteld aan menselijke strijd van anderen, groeit de leider bij de aanpak van zijn eigen persoonlijke strijd. De toegankelijkheid tot de innerlijke verwerking bij anderen, waarbij zij inzicht krijgen in Gods handelen daarbij, is de grote gave die aan religieuze leiders wordt geschonken. Dit is een privilege. Om deze reden moet de leider het leven van hen die hij of zij leidt met respect en waardigheid behandelen, en hun verhalen vertrouwelijk houden.

De Educatieve Commissie UISG-USG

Globaal Educatief Pact: intentieverklaringen en richtlijnen voor ons handelen

Laten wij ons “synodale gedrag” voortzetten! Als opvoeders willen wij beter leren lopen of, liever gezegd, beter leren zwemmen (waarbij wij samen het ruime sop willen kiezen!). Wij volgen hierbij het voorbeeld van Jezus die over het water liep, geleid door de Geest, en gesteund door Zijn barmhartige Vader; aldus willen ook wij blijven varen in deze tijd van vele vloeibare getijden, en met nieuwe moed de andere oever bereiken, waar het Globale Pact (impact) voor het Onderwijs reeds een realiteit is. Wij weten, dat we langzaam moeten zwemmen om ver te kunnen komen, en wij zijn ervan overtuigd, dat de enige manier om te kunnen ontdekken of we inderdaad vooruitkomen, is te weten of ook de allerminsten onder ons, dat wil zeggen zij die zijn buitengesloten uit onze maatschappij, erin slagen met ons mee te komen.

VROUWEN IN EEN SYNODALE KERK. SYNODALITEIT EN DE INSLUITING VAN VROUWEN IN KERKELIJKE BESLUITVORMING

Zr. Nathalie Becquart, XMCJ

Nathalie Becquart, Ondersecretaris bij het algemeen secretariaat van de Bisschoppensynode, is een Franse katholieke religieuze zuster, en zij is lid van de Congregatie van Xavières. Zij behaalde een mastergraad in management aan de HEC van Parijs. Becquart studeerde filosofie en theologie aan het Sévres-centrum van Parijs, en sociologie aan de School voor Gevorderde Studies in de Sociale Wetenschappen (EHESS). Zuster Becquart specialiseerde zich in de ecclesiologie aan het Boston College, waar zij onderzoek deed naar synodaliteit. In 2019 werd zij benoemd tot adviseur van de Bisschoppensynode van de Katholieke Kerk, en werd ondersecretaris van de Synode in 2021. Van 2008 tot 2018 was zij verantwoordelijk voor de Nationale Dienst voor Evangelisatie van Jonge Mensen en voor Roepingen (SNEJV) van de Bisschoppenconferentie van Frankrijk.

Origineel in het Engels

Synodaliteit is voor velen een woord dat men hoort fluisteren! In verschillende landen worden bijvoorbeeld steeds meer initiatieven ontplooid, en publicaties uitgebracht, die pleiten voor de invoering, op alle niveaus, van een synodale kerk. Dat is goed nieuws, omdat Paus Franciscus synodaliteit beschouwt als de dragende structuur van zijn pontificaat, dat hij ziet als een nieuwe wijze van ‘kerk zijn in de 21-ste eeuw. Zoals op 7 maart 2020 aangekondigd, heeft Paus Franciscus gekozen “voor een synodale kerk: communie, participatie en missie”. Dit is het thema van de volgende bijzondere Algemene Vergadering van de Bisschoppensynode.¹ Dit betekent, dat alle gedoopten ertoe zijn geroepen om promotoren en actoren te zijn van synodaliteit, en met name de vrouwen die, samen met de jonge mensen, veelal voorstanders zijn van een synodale kerk.

Daarom geeft synodaliteit kracht aan alle mensen van God, onder leiding van de Heilige Geest, opdat zij samen zullen kunnen nadenken over de antwoorden die wij moeten geven op de uitdagingen van de hedendaagse wereld. Het is een christelijke levenswijze en praktijk, die wordt gekenmerkt door wederzijds luisteren en nederigheid, door dialoog en door vrijheid om te zoeken naar de waarheid. Het gaat dus over de ontwikkeling van een echte ontmoetingscultuur,

in dienst van het gemeenschappelijke goed, over verwelkomen, en over het respecteren van verschillen, in de overtuiging dat de Geest spreekt in elke persoon, en dat we de roepingen van de Geest alleen samen kunnen overdenken, door middel van het luisteren naar elkaar.

De laatste twee Synodes stelden dan ook het onderwerp van de vrouw aan de orde in een synodale kerk. Door haar omschrijving is een synodale kerk per definitie zowel mannelijk als vrouwelijk. De synodale kerk is een insluitende kerk, die de grenzen overschrijdt van de hiërarchie, de cultuur, het geslacht, alsook de grenzen van een zuiver menselijke visie op de werkelijkheid, omdat synodaliteit de uitdaging is van God, dat binnen de Kerk eenieder het voortouw mag nemen, en dat wij samen luisteren naar de stem van de Geest, en deze ook gezamenlijk overwegen.

In een paar woorden gezegd, betekent synodaliteit het zich verplaatsen van het “Ik” naar het “Wij”, waarbij het primaat wordt hersteld van het kerkelijk “Wij” van de gemeenschap, een open en insluitende gemeenschap, die mannen en vrouwen in staat stelt om samen te wandelen, met Christus in het centrum. Dat is synodaliteit.

Dit artikel beschrijft een synodale kerk, en verklaart hoe deze vrouwen insluit in het proces van synodaliteit, door het aanmoedigen van de visie van de synodale kerk die relationeel is, dialoog voert, en tevens beschouwend, generatief en multicultureel is. Aldus is een synodale kerk een vernieuwde missionaire kerk, en een kerk die participatie en medeverantwoordelijkheid stimuleert, waarbij wordt getracht om de besluitvorming te realiseren buiten de traditionele sacramentele rolmodellen om, omdat het kerkelijk leven niet statisch is, maar wordt beleefd en ervaren in elke kerkelijke ruimte die openstaat voor de wereld.

Het begrip van de betekenis van synodaliteit

Wat betekent precies synodaliteit? Welke visie van de kerk drukt het uit? Welke praktijken roept het op? Om het simpel te stellen, is synodaliteit afgeleid van het woord synode, wat afstamt van het Griekse *sun-odos*, wat betekent ‘samen oplopen’, ‘samen wandelen’, bij het luisteren naar de Geest. Maar synodaliteit, een oud begrip waarvan het Latijnse equivalent *concilium* (in het Engels Council) is, beschrijft een bijeenkomst van bisschoppen, en is een rijk en pluriform begrip, dat geen volledige en gevestigde definitie heeft, want synodaliteit is een *levens- en handelingswijze*:

Deze levens- en handelingswijze werkt in op de gemeenschap, terwijl men luistert naar het Woord en de H.Eucharistie viert; er ontstaat een broederschap van communie, gekenmerkt door gezamenlijke verantwoordelijkheid en deelname van heel het volk van God aan haar leven en haar missie, op alle niveaus, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen de verschillende taken en rollen.²

Om het zo maar eens te zeggen: synodaliteit is een stijl, een praktijk, een wijze van kerk zijn in de geschiedenis “naar het beeld van de drieëne communie”; Paus Franciscus vertelt ons:

... De praktijk van de synodaliteit die traditie kent, maar altijd moet worden

*vernieuwd, is de invoering, gedurende de reis van het volk Gods op weg, van de Kerk als mysterie van communie, naar het beeld van de drieëne communie. Zoals jullie weten, draag ik dit thema in mijn hart: synodaliteit is een stijl, het is een weg die samen wordt afgelegd, en het is wat God van de Kerk verwacht in het derde millennium.*³

Deze oude traditie was in feite het kenmerk van de vroege Kerk, omdat gedurende de eerste eeuwen vele lokale synodes en concilies werden georganiseerd om de bijeen gekomen bisschoppen in staat te stellen de te nemen besluiten te bediscussiëren en te overdenken, in een context die werd gekenmerkt door tegenstellingen en ketterijen, die opgelost moesten worden. Men kan met de historicus John O'Malley erkennen, dat “vanuit historisch oogpunt het traditionele kerkbestuur een synodaal bestuur was” en, nauwkeuriger gesteld, “droeg zowel het lokale niveau als het kerkbrede niveau van het traditionele kerkbestuur een synodaal en collegiaal karakter”.⁴

Alhoewel de synodaliteit haar wortels draagt in de Bijbel, en met name in de veel aangehaalde referentiebron, namelijk het ‘Concilie van Jeruzalem’, vermeld in Handelingen 15, die wordt beschouwd als het ‘paradigmamodel’⁵ voor alle daaropvolgende concilies, is de moderne visie hierop en de herintroductie hiervan, zoals vandaag beschouwd en ontwikkeld, een vrucht van het Tweede Vaticaans Concilie. De instelling van de Bisschoppensynode, in september 1965 door Paus Paulus VI, bij de opening van de vierde en laatste sessie van het Concilie, was in feite bedoeld als uitdrukking van synodaliteit, en als middel om de ervaring van collegialiteit voort te zetten, die werd geleefd en gewenst door de concilievaarders.⁶

De toepassing van synodaliteit

In het hedendaagse verwerkingsstadium van het Tweede Vaticaans Concilie, in onze historische context, worden wij ertoe opgeroepen de synodaliteit te verstevigen en te ontplooien, op alle niveaus van de Kerk. Paus Franciscus zegt, dat het duidelijk is dat:

*... We verder moeten gaan op dit pad. De wereld waarin we leven, en waarin we zijn geroepen om lief te hebben en te dienen, ondanks alle tegenstellingen, vraagt van de Kerk om haar energie te vergroten op alle gebieden van haar missie. De weg van de synodaliteit is precies wat God verwacht van de Kerk in het derde millennium.*⁷

In het licht van het voorgaande, worden we allemaal ertoe uitgenodigd om ons christelijk geloof te beleven in deze synodale stijl, wat een missionaire stijl is, en het evangelie te verkondigen aan de mannen en vrouwen van deze tijd. Het is, op de eerste plaats, een kwestie van het schenken van leven aan de synode-instituten, die niet alleen maar bestaan uit de Bisschoppensynode of uit de diocesane synode, maar ook uit een diocesane raad en pastorale parochieraad, een priesterraad, een lokaal, provinciaal of generaal kapittel van de religieuze gemeenschappen, algemene vergaderingen en raden van kerkelijke bewegingen ..... ofwel zoals Paus Franciscus ons vertelt:

Om een Kerk te kunnen zijn, moet men een community zijn, die samen met elkaar oploopt en wandelt. Het is niet voldoende om een synode te *hebben*: je moet *een synode* zijn. De Kerk heeft een intense innerlijke uitwisseling nodig: een levende dialoog tussen de pastores, en tussen hen en de gelovigen.⁸

Synodaliteit is daarom een missionaire stijl, die zowel bestaat uit een levenswijze als uit een praktijk van luisteren en overwegen.

Om de synodaliteit dagelijks toe te passen, is het van belang hierbij een bijzondere spiritualiteit te hanteren, die een houding van ons vraagt van geloof en vertrouwen (in God en in de anderen), van luisteren en nederigheid, van dialoog en vrijheid om naar de waarheid te blijven zoeken. Een dergelijke spiritualiteit voedt een ware cultuur van ontmoeting, in dienst van het gemeenschappelijke goed, waarbij verschillen worden geaccepteerd en gerespecteerd, in de overtuiging dat de Geest spreekt in elke persoon, en dat wij alleen samen de roepingen van de Geest kunnen overwegen, door middel van het wederzijds luisteren. Synodaliteit betekent dat wij ons moeten verplaatsen van het 'Ik' naar het 'Wij', waarbij wij het primaat herontdekken van het kerkelijke 'Wij' van een open en insluitende community, die haar weg gaat met Christus in het centrum. Door Christus en de naasten in het centrum te plaatsen, bouwt de synodaliteit ons om tot het volk van God.

Vrouwen en een synodale Kerk

Op welke manieren is synodaliteit van belang voor vrouwen? Zoals al is verwoord in de introductie, is er gedurende de laatste twee synodes veel over de kwestie van de vrouw gesproken. De slotdocumenten van de Synode over de Jongeren en de Synode over het Amazonegebied bevatten sterke woorden die, aan de ene kant, oproepen om alle discriminatie in de maatschappij tegen vrouwen te bestrijden en, aan de andere kant, meer verantwoordelijkheid willen geven aan vrouwen in de Kerk. Aldus, staat in paragraaf 13 van het slotdocument van de Synode over de Jongeren: "De Bijbel presenteert mannen en vrouwen als gelijke partners ten overstaan van God (zie Gen. 5, 2): elke dominantie en discriminatie, gebaseerd op geslacht, beledigt de menselijke waardigheid". En verder staat er in paragraaf 148:

Een Kerk die probeert volgens een synodale stijl te leven, kan dit niet, zonder de toestand en de rol van vrouwen hierbinnen diepgaand te beschouwen, en ditzelfde ook te doen in de maatschappij. Jonge mannen en vrouwen hechten daar een groot belang aan. De hieruit voortkomende conclusies moeten kerkelijk en maatschappelijk worden ingevoerd door middel van een werk van moedige culturele conversie en verandering in de dagelijkse pastorale praktijk. Een gebied dat onze bijzondere aandacht hierbij vraagt, is de aanwezigheid van vrouwen in kerkelijke lichamen op elk niveau, met name op verantwoordelijke posities, en de deelname van vrouwen aan kerkelijke besluitvormingsprocessen, waarbij de rol van de gewijde taken moet worden gerespecteerd. Het is een taak van rechtvaardigheid, die wordt geïnspireerd door de wijze waarop Jezus met de mannen en de vrouwen van zijn tijd omging en door het belang van de rol van enkele vrouwelijke personen in de Bijbel, in het Reddingsverhaal en in het leven van de Kerk.⁹

In deze zelfde geest, riep de Synode over het Amazonegebied de Kerk ertoe op om vrouwen te laten adviseren, en hun deelname te laten erkennen en te versterken aan besluitvormingsprocessen.¹⁰ Het slotdocument van deze Synode roept zelfs op tot de instelling van een dicasterie voor “het vrouwelijke communautaire leiderschap”, in een belangrijke paragraaf getiteld: *c. Het is tijd voor de aanwezigheid van vrouwen:*

§102. *Bij het zien van het concrete lijden van vrouwen, die de slachtoffers zijn van fysiek, moreel en religieus geweld, inclusief van vrouwenmoord, moet de Kerk zich wijden aan de verdediging van hun rechten, en hen erkennen als deelgenoten en bewaaksters van de schepping en van ons gemeenschappelijk huis. Wij erkennen de taken die Jezus aan vrouwen gaf. Het is noodzakelijk om de vorming van vrouwen in de bijbelse theologie, de systematische theologie en het kerkelijk recht te bevorderen, waarbij wij hun aanwezigheid moeten overwegen in de instituties en in de leiding van de Kerk, en daarbuiten. Wij willen de familiebanden aanhalen, met name onder vrouwelijke migranten. Wij verzekeren de plaats van vrouwen in het leiderschap en in de vorming. Wij vragen, dat de Motu Proprio van St. Paulus VI, Ministeria quaedam (1972), wordt herzien, opdat vrouwen die daartoe zijn gevormd en voorbereid de taken van lector en acoliet kunnen worden toebedeeld, en ook andere taken, die nog nader ontwikkeld moeten worden. Voor de nieuwe contexten van evangelisatie en pastorale dienstbaarheid in het Amazonegebied, waar de meeste katholieke gemeenschappen worden geleid door vrouwen, vragen wij om de oprichting van een nieuw geïnstitutionaliseerd dicasterie voor “het vrouwelijke communautaire leiderschap”, dat wordt erkend als antwoord op de veranderende vraag naar evangelisatie en zorg voor gemeenschappen.¹¹*

Dit synodale pad van de Kerk is gebaseerd op een grotere wederkerigheid binnen de relationele benadering, die leiders niet los mag koppelen van de leden van de gemeenschap die zij dienen. De volgende Synode van de Bisschoppen, getiteld *voor een synodale Kerk: communie, participatie, missie*, zal een Bijeenkomst zijn die wordt gebaseerd op een voorbereiding van twee jaar, waaraan een lang consultatieproces aan de basis (van de gelovigen) vooraf zal gaan, dat plaats zal vinden in elk land, om aldus onze prioriteiten te kunnen overwegen. Het is een proces dat eindigt met de benoeming van gedelegeerden van de bisschoppen over de hele wereld, die een maand lang met de Paus zullen doorbrengen. Er zijn niet veel wereldleiders, die een hele maand besteden aan een dergelijke uitwisseling, en ik hoop dan ook dat dit andere bestuurslichamen mag inspireren.

Door Christus en onze naasten in het centrum te plaatsen, maakt deze synodaliteit ons tot een volk van God. We zullen daarom kunnen begrijpen en onderstrepen, dat het “samen reizen” (wandelen), van mannen en vrouwen, een sleutelonderwerp is voor de synodaliteit. Het verschil tussen mannen en vrouwen is een mysterie. Het is een ‘ongrijpbaar’ verschil dat een soort matrix is van alle verschillen. Onze manier van denken en handelen ten aanzien van dit verschil benadrukt de gelijkheid van alle gedoopten, wat in het hart ligt van de synodaliteit. Aldus, moeten mannen en vrouwen in een synodale kerk wege vinden om zowel de vanuit de doop ontvangen gelijkheid, als de verschillen tussen de geslachten, te kunnen realiseren en uiten. Het slotdocument van de Synode over de Jongeren

geeft ons instructies op dit gebied. §13, *mannen en vrouwen*:

We kunnen het verschil tussen mannen en vrouwen, met hun specifieke gaven, fijngevoeligheid en levenservaringen, niet ontkennen. Dit verschil kan aanleiding geven tot vormen van dominantie, uitsluiting en discriminatie, waarvan elke maatschappij, inclusief de Kerk, moet worden bevrijd.

De Bijbel presenteert man en vrouw als gelijke partners in Gods ogen (zie Gen. 5, 2); elke dominantie en discriminatie, gebaseerd op geslacht, is aldus een belediging van de menselijke waardigheid. De Bijbel presenteert het verschil tussen de geslachten tevens als een constitutief mysterie van onze menselijkheid, en dit kan niet worden gereduceerd tot stereotypes. De relatie tussen man en vrouw moeten worden geïnterpreteerd in termen van een roeping om samen te leven in wederkerigheid en dialoog, in communie en vruchtbaarheid (zie Gen. 1, 27-29; 2, 21-25), op elk gebied van de menselijke ervaring: levend als paar, in het werk, in de opvoeding, enz. God heeft de Aarde toevertrouwd aan het verbond tussen man en vrouw.

Het idee dat synodaliteit noodzakelijk is om ‘de Kerk te herstellen’ wordt alsmat acuter. Dit vraagt om andere kerkelijke praktijken, die meer collegiaal, participerend en insluitend zijn, alsook gekenmerkt door een ruimere dialoog, waarbij allen, man en vrouw, jong en oud, actoren kunnen zijn, waardoor ook de leken zullen worden betrokken bij de besluitvorming. Het reconstrueren van de Kerk in deze synodale stijl, opdat deze meer evangelisch, missionair en synodaal wordt, vereist dat ook de kleinste, de zwakste, de armste en de gewonde mens wordt betrokken in de zoektocht die hiervoor nodig is. Om de Kerk te ‘herstellen’, en om aan Christus te getuigen in de culturen en talen van de 21-ste eeuw, worden de gedoopten en de missiediscipelen, wat hun roeping ook moge zijn, ertoe opgeroepen om de paden van de missie te overwegen en uit te zetten. Dit is daarom een kwestie van het vinden van wegen om te kunnen handelen, die deze diepe identiteit van de Kerk concreet vertalen in elke context, een ‘missionaire communie’, die haar wortels draagt in het mysterie van de Drieëenheid.

Ongetwijfeld kunnen vrouwen een centrale rol spelen, nu er zoveel leken zijn, die naar een volwaardige plaats streven binnen deze synodale Kerk. De sleutelwoorden van deze kerkelijke praktijk zijn: luisteren, dienstbaarheid van allen, nederigheid en conversie, participatie en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Vrouwen brengen meteen een ‘anders zijn’ in het kerkelijk systeem, en brengen een verlangen met zich mee naar samenwerking in wederkerigheid met mannen, die leidt naar een grotere pastorale vruchtbaarheid. Tussen hen bevinden zich ook de vrouwelijke religieuzen, die hun ervaring meebrengen met het broederlijke (zusterlijke) communiteitsleven, met de communautaire overdenking, en met de gehoorzaamheid, die wordt ervaren als ‘het gezamenlijk luisteren naar de stem van de Geest’.

Aldus zullen zij helpen om een opvatting van de Kerk te bevorderen als generatieve Kerk, een kerkelijke Genesis, die is gericht op het samenkomen en op de vorming van een volk, het volk van God. Een relationele en creatieve Kerk, die altijd in beweging is, een Kerk op Paasreis.

Enkele gedachtes tot slot

Concluderend, heeft deze korte beschouwing over de rol van de vrouw in een synodale Kerk ernaar gestreefd om geen statische modellen te leveren van de synodale Kerk, en ook geen antwoorden te geven op de vraag ‘wat de synodale Kerk is’. Om begrip te krijgen van het centrale belang van de rol van de vrouw in een Kerk die relationeel, insluitend, beschouwend, generatief en multicultureel is, en gericht op dialoog, kunnen wij beginnen te leven als een *Kerk die ‘voorwaarts’ gaat, in een proces* waarin mannen en vrouwen samen de weg van Emmaus volgen, in de hoop daarop de Verrezen Christus te mogen herkennen, op een pad van heling en verzoening. Om als mannen en vrouwen, pastores en leken, ‘samen te kunnen ademen’ in een geest van partnerschap en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de missie van de Kerk, moeten wij vertrouwen en conversie ervaren. Alleen dan zullen wij ons kunnen verplaatsen van een patroon van dominantie en competitie, die de patriarchale mentaliteit kenmerkt, naar een patroon van wederkerigheid en samenwerking tussen alle missiediscipelen, geanimeerd door het verlangen om de vreugde van het Evangelie met elkaar te delen, een vreugde die wij moeten delen met de hele wereld.

¹ Zoals aangekondigd op 7 maart 2020, heeft Paus Franciscus gekozen “voor een synodale kerk: communie, participatie en missie” als het thema van de volgende Bijzondere Algemene Vergadering van de Bisschoppensynode. <https://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2020/03/07/0145/00318.html>

² *Idem*

³ Francis, *Address to members of the International Theological Commission* (toespraak van Paus Franciscus tot de leden van de Internationale Theologische Commissie), November 29, 2019.

⁴ O'Malley, John, *When Bishops Meet: an essay comparing Trent, Vatican I, and Vatican II*, Cambridge, Massachusetts 2019, 58.

⁵ Meloni Alberto and Scatena Silvia (eds.), *Synod and Synodality. Theology, History, Canon Law and Ecumenism*, LIT Verlag, Münster 2005, 113.

⁶ Alhoewel synodaliteit en collegialiteit aan dezelfde “dynamiek van communie” participeren, die vandaag in technische zin de Kerk opbouwt en vormt, maken wij een onderscheid tussen collegialiteit, in de betekenis van episcopale collegialiteit, zoals heringevoerd door het Tweede Vaticaans Concilie, en synodaliteit die niet langer het resultaat is van alleen maar de episcopale collegialiteit, maar alle gelovigen hierbij betreft.

⁷ Francis, *Address of Pope Francis commemorating the 50th Anniversary of the Institution of the Synod of Bishops* (toespraak van Paus Franciscus bij gelegenheid van de 50-ste verjaardag van de instelling van de Bisschoppensynode), 17 October 2015.

⁸ Francis, *Address for the Audience with the Major Archbishop, the Metropolitan and the Permanent Synod of the Ukrainian Greek-Catholic Church* (toespraak van Paus Franciscus tot de hoogste gezagsdragers van de Grieks (Oosters)-katholieke Kerk van de Oekraïne), July 5 2019.

⁹ Slotdocument van de Synode over de Jongeren, §148.

¹⁰ Slotdocument van de Synode over het Amazonegebied, §101.

¹¹ Slotdocument van de Synode over het Amazonegebied, §102

DE STEM VAN GEWIJDE VROUWEN OP DE WEG VAN SYNODALITEIT

Zr. Liliana Franco Echeverri, ODN

Zr. Liliana Franco Echeverri is een ODN-zuster, een orde van Maria. Zij is verbonden aan de Universiteit van Antioquia als sociaal werkster, en zij bezit een MA-graad in de Bijbelse theologie. Momenteel is zij kandidaat voor een doctoraat in de theologie aan diezelfde universiteit. Zij is provinciaal van haar orde in de provincie van de Stille Oceaan, en zij is presidente van de CLAR.

Origineel in het Spaans

De zorg voor het leven moet de horizon vormen, die onze wijding inspireert, bemoedigt en leidt. Het leven is een gave, vol met mogelijkheden, maar wordt ook gekenmerkt door kwetsbaarheid en breekbaarheid. We moeten daarom met de nodige inzet zorg dragen voor het leven.

Zorg ontstaat wanneer iemands bestaan er toe doet. Dan, wijden wij ons aan hem, om aldus deel te kunnen nemen aan zijn lot, zijn zoektocht, zijn lijden en zijn succes, en dat gedurende zijn leven. Dit is barmhartigheid.

Barmhartigheid is een relatievorm; het bestaat vooral uit het aanvoelen van het leed van de ander, waarbij wij dit beschouwen als ons eigen leed, wat van ons de capaciteit vraagt om het leed van een ander menselijk wezen te verinnerlijken, en dit te beschouwen als onze eigen ervaring. Empathie met iemand is een gewoonte van het hart. Barmhartigheid veronderstelt een toewijding aan solidariteit.

Barmhartigheid zet ons ertoe aan om kwetsbaarheid te omarmen, onze eigen kwetsbaarheid en die van anderen. Het zet ons ertoe aan om onze ogen te openen, en de lijdenssituatie waarin andere menselijke wezens verkeren, aan te voelen. Het tonen van barmhartigheid aan iemand, betekent niet dat we ons in zijn plaats moeten stellen, en voor hem moeten beslissen. Het betekent, dat wij ons in zijn schoenen moeten plaatsen, zonder dat wij zijn identiteit afnemen, en zonder dat wij zijn territorium binnentreden. Vertrouwen is in elke vorm van zorg essentieel. Vertrouwen in iemand betekent dat wij in hem geloven, dat wij ons in zijn handen leggen, en tot zijn beschikking staan.

Vanuit de logica van de zorg, is het van het allergrootste belang, dat wij zorg dragen voor de GAVE en voor de RELATIE: een Uruguayaanse schrijver, Eduardo Galeano, schreef een verhaal dat ik heel mooi vind, en dat de beleving van wat wij bedoelen met synodaliteit heel mooi uitdrukt:

Een man van de stad Negua, aan de kust van Colombia, werd in staat gesteld naar de hoogtes van de hemel te gaan.

Toen hij terugkeerde, vertelde hij wat hij had ervaren. Hij zij, dat hij van daaruit het menselijk leven had gecontempleerd. En hij zei, dat wij een zee zijn van kleine vuren. "Dat is de wereld", openbaarde hij. Veel mensen, en een zee

van kleine vuren. Elke persoon schijnt met zijn eigen licht tussen dat van de anderen. Er bestaan geen vuren die aan elkaar gelijk zijn. Er zijn grote vuren, en kleine vuren, en vuren van elke kleur. Er zijn serene vuren, die de wind nog niet eens opmerken, en er zijn gekke vuren, die de lucht opvullen met vonken. Enkele vuren, onnozele vuren, verlichten of branden niet, maar andere vuren branden zo hard en begerig, dat je er niet in kunt kijken zonder te knipogen, en wie er dichtbij komt, wordt in brand gezet.

De sleutel voor het samen op weg gaan in synodaliteit, is het zich voegen bij de kleine vuren, totdat er iets nieuws gaat branden, waarbij men zorg moet hebben voor het échte, het onvervalste, het serieuze, dat moet worden versterkt.

Synodaliteit is het onszelf oefenen in de pedagogiek van de zorg. De zekerheid die ons bij de CLAR begeleidt, is dat elke relatie is gebaseerd op liefde, en door deze liefdesband wordt gevoed; dan neemt de vreugde toe, en worden er werkende kanalen geopend voor communicatie, uitwisseling en collectieve opbouw.

José Cristo Rey García Paredes brengt dit in zijn herlezing van het *Gewijde Leven* tot uitdrukking:

Het Gewijde Leven heeft niet als doel zichzelf te isoleren van andere vormen van christelijk leven: het is geroepen om daarmee in relatie te treden, en deel uit te maken van het “kerkelijk wij”, van het lichaam van Christus wat de Kerk in werkelijkheid is. Zodat op deze wijze het goede wat één lid ervan bijdraagt, ten goede komt aan het welzijn van het hele lichaam.

Iedereen in de Kerk neemt deel aan één gemeenschappelijke waardigheid, iedereen is geroepen om in heiligheid te leven, en deel te nemen aan de opbouw van het lichaam van Christus; maar de Geest schenkt verschillende gaven. Aldus is de Kerk een organische communie van verschillende roepingen, charisma's en taken.

Het is duidelijk, dat het Gewijde Leven van vandaag ons aantoonde, dat het breekbaarder, kleiner, en ook verwonder en beperkter is, met minder scherpe kanten en zekerheden; en daarom leent het zich méér om haar hart te richten op het fundamentele; het kan aldus met nederige durf de Geest van God herscheppen, en is daarmee in staat om alles te vernieuwen. Paus Franciscus, die door zijn roeping en overtuiging is gewijd, beseft goed dat wij in een vruchtbare fase verkeren, en dat, gedurende deze lange nacht, alleen onze centraliteit in Jezus Christus onze mystieke, profetische en missionaire identiteit kan herstellen.

Wij verliezen aan vitaliteit, wanneer wij ons onbewogen versmelten met het institutionele, en de essentie vergeten, waardoor wij ons laten uitgieten in matrijzen en vormen die ons uitbuiten. De vruchtbaarheid komt in de Kerk, wanneer zij wil ontmoeten, wanneer zij verschillen verwelkomt en de basis schept voor de ontwikkeling van verschillende gaven en charisma's, welke elkaar aanvullen. Wij bereiken alleen vitaliteit, wanneer we de afgod van het individualisme overstijgen, en ons wijden aan de kunst van het gemeenschappelijke, waarbij wij ons openstellen voor het luisteren dat bekeert, voor het woord dat kracht geeft en voor de toewijding die nieuwe wegen opent.

Een specifieke verandering van ons menselijke bestaan, en ook van onze

wijding, is het gemeenschapsleven. In het charisma, dat aan eenieder van ons is geschonken, schuilt de tendens om samen met anderen te bouwen, waarbij wij elkaar aanvullen, en samen verantwoordelijkheid dragen; en dat vereist openheid in diversiteit, de capaciteit om ritmen aaneen te schakelen, om talen, culturen, gevoeligheden en visies met elkaar te combineren. Het veronderstelt een nieuwe contemplatieve visie, die ons in staat stelt om het goede, het ware en de schoonheid te ontdekken, die in elk menselijk wezen schuilt.

In een wereld van polarisatie en individualisme, is communie de grootste getuigenis die wij kunnen geven aan onze medeburgers. De utopie van broederschap moet voor ons een betekenis hebben; en dat vereist een ongelimiteerde dosis tederheid. Alleen de dagelijkse beoefening van de tederheid kan ons menselijker maken, en het Aangezicht van God in ons midden brengen.

Niets van al datgene wat ons in onszelf opsluit en ons beschermt, is evangelisch. Datgene wat de Christen kenmerkt is zijn weg, zijn openheid, zijn gave van het andere, het radicale Andere.

Wij zijn geroepen tot eenheid: *moge zij allen één zijn, als U, Vader, bent in mij, en ik in U. Moge zij ook in ons zijn, opdat de wereld zal geloven, dat U mij heeft gezonden.*

Eenheid is een attribuut dat identiteit schenkt, dat het essentiële bewaart, dat harmonie verzekert, dat ons de beproeving van onze tijd doet doorstaan. Waar er eenheid is, bestaat harmonie, communie in waarden en criteria. De eenheid sluit de verschillen niet uit, maar deze wordt gekenmerkt door een onvervreembare harmonie, die voortkomt uit de ontmoeting, de communicatie en het verbond. Het vereist relatie en een gezicht van belangeloosheid. .

Het is een gebouw, en in dit gebouw is er ruimte voor kwetsbaarheid, breekbaarheid en beperkingen; het veronderstelt de permanente beoefening van de verzoening en van de vergeving, en vereist ontwapening en lering. Deze is niet mogelijk op plekken waar trots en onflexibele machtsspiralen heersen, en waar gebrek is aan flexibiliteit en openheid van geest.

Op deze pelgrimstocht met anderen in de Kerk, zijn wij ook geroepen tot intercongregationaliteit, in een charismatische dialoog die mogelijkheden schept voor de intuïtieve rijkdom van elke stichter, en zijn of haar gevoeligheden, in het bewustzijn dat elk charisma een gave is aan de Kerk, en een gave van de Kerk aan allen.

De getuigenis van de vriendschap tussen de broeders en zusters van verschillende congregaties, de gedeelde pogingen om gemeenschappelijke projecten te leiden, en de onvermoeibare zoektocht naar antwoorden op de uitdagingen van elk historisch moment, tonen allemaal duidelijk, dat God onder ons is, om ons allen één te maken. De horizon die wij voor ons hebben, is een gezamenlijke reis, als broeders en zusters, gedurende welke wij onze eigen belangen opzij zetten, onze verschillen verwelkomen, en het beste in elkaar stimuleren, opdat wij aan een gemeenschappelijk project gaan bouwen, waarbij wij de melodie van de broederschap en het zusterschap willen meezingen.

De theologie van het Gewijde Leven staat voor de uitdaging om de bronnen

van de stichtende charisma's nauwkeurig te gaan onderzoeken, en de potenties voor originaliteit en vitaliteit, die hierin schuilen, te gaan ontrafelen, opdat deze relevant en noodzakelijk blijven op elk historisch moment. Het charisma, dat ons in vrijheid en overvloed is gegeven, wijdt ons toe aan een coherente en authentieke weg, aan een leven in de waarheid die bevrijdt, aan het spreken van woorden die stimuleren en bemoedigen, aan het kiezen van de kant van hen die op zoek zijn naar gerechtigheid en vrede, aan de communie met hen die geloven, en aan het delen met hen die moeite hebben met geloven. Dit charisma, dat ons identiteit schenkt, bereikt haar volheid wanneer het andere charisma's ontmoet, en gezamenlijk tonen zij het meest typerende en originele van het Koninkrijk: de gemeenschappelijke tafel waar ruimte is voor iedereen, de tafel die ons tot Kerk maakt, en tot Volk van God.

Paus Franciscus presenteert dit op de volgende wijze, waarbij hij ons uitnodigt om onze tent te vergroten, om verder te kunnen gaan:

Niemand kan alleen met zijn eigen inzet aan de toekomst bouwen; hij en zij moeten zichzelf zien als deelgenoten van een ware communie, die altijd is geopend voor ontmoeting, dialoog, aandachtig luisteren en wederzijdse bijstand. Zo'n communie vaccineert ons voor de ziekte van de zelfzucht.

Gewijde mannen en vrouwen zijn ook geroepen tot een ware synergie met alle andere roepingen in de Kerk, beginnend met de priesters en de gelovige leken, opdat de spiritualiteit van de communie wordt verspreid, eerst in hun eigen innerlijke leven, en vervolgens in de hele kerkelijke gemeenschap, en zelfs ook daarbuiten.

De Paus nodigt ook de bisschoppen uit om de verschillende charismatische gaven die de Kerk verrijken, te erkennen, en henzelf te plaatsen voor al die gewijde mannen en vrouwen, met een blik die de gave van elke persoon en van elk charisma waardeert en dankt, als verrijking voor de hele Kerk en voor het evangelisatieproces.

Wij bisschoppen moeten begrijpen, dat gewijde personen geen hulpmaterialen zijn, maar dat zij de charisma's zijn, die de Kerk verrijken. De bisdommen hebben deze charisma's nodig. De aanwezigheid van religieuze gemeenschappen in de bisdommen, en de erkenning en het respect, dat de bisschop toont voor hun charisma's, is belangrijk. Conflicten ontstaan daar, waar gebrek is aan dialoog.

(82° USG General Assembly 2013)

De zekerheid dat wij als Volk van God zijn geroepen om te reizen op nieuwe paden, plaatst ons als gelovigen in de luisterstand, wat de enige plaats is van waaruit wij in staat zullen worden gesteld om te evalueren, om te begrijpen, en om de sociale, culturele en ecologische uitdagingen aan te gaan, die dit historisch moment aan de Kerk stelt; dit vraagt haar om de ontwikkeling van een houding van dialoog, om te investeren in nieuwe relaties en relatievormen, en om haar paden uit te zetten met anderen, gebaseerd op ervaringskennis die wij opbouwen door middel van dialoog. Gegeven onze identiteit als kerkelijke subjecten, en gegeven het bewustzijn dat wij door de doop en het gemeenschappelijk priesterschap kunnen beschikken over dezelfde waardigheid, voelen wij onszelf geroepen om bij te dragen aan de opbouw van een meer synodale Kerk.

Het samenwerken met anderen, in de hedendaagse tijd van de Kerk en van het

Gewijde Leven, leidt tot samen bouwen, en wij kunnen dit doen vanuit de drie hoofdpunten van de communie:

Het toebehoren: We weten, dat we zijn verbonden met iets dat ons overstijgt. De ervaring van het toebehoren, geeft ons identiteit; het is een kwestie van liefde, van verbond, waaromheen het levensproject is opgebouwd. Het bewustzijn dat we er deel van uitmaken, maakt ons vitaal verantwoordelijk, en dan worden we uit liefde wachters van de gave, bewakers van deze schat, onvermoeibare zaaiers van alle zaden, die aan de overvloed vooraf gaan. Wij zijn daardoor vitaal geworteld.

De deelname: Dat wat gemeenschappelijk is, zet ons op een plaats van deelname, van collectieve opbouw. Dit is de dynamiek waarin ieders stem verschillend klinkt, en daarom vullen deze stemmen elkaar aan. De passiviteit van de toeschouwer, kent geen plaats in deze logica, en ook niet het onbeduidende oordeel van hen die alleen maar kritiek uiten. Deelname impliceert zichzelf geven, het besef een architect en bouwer te zijn, die zichzelf voorbereidt op processen die om toewijding en doorzettingsvermogen vragen, helemaal belangeloos, voor het Koninkrijk.

Het geduld: Zonder deze gave, is niets blijvends mogelijk. Al wat echt belangrijk is, heeft tijd nodig. Het realiseren van het gemeenschappelijke, veronderstelt dat wij moeten geloven in de waarde van de processen, en deze vragen om tijd en begeleiding. Geduld is de aanleg waarover wij moeten beschikken om het gemeenschappelijke binnen te halen, en de schema's achter ons te laten, die de schijn van efficiëntie ophouden, onze wijsheden beperken, schoonheid in de hoek zetten, uitsluiten, en geen gelegenheid scheppen voor gezonde en noodzakelijke verschillen.

God houdt niet op met scheppen en herscheppen; Hij doet dit zelfs gedurende de nacht, en met deze overtuiging geven wij vorm aan onze hoop. Daarom benadrukt Paus Franciscus, wanneer hij zegt:

Wij moeten niet bang zijn om de "oude wijnzakken" weg te werpen: en dus geen gewoontes en structuren vernieuwen, waarvan wij weten dat zij niet antwoorden op datgene wat God nu van ons vraagt, om Zijn Koninkrijk voorwaarts te laten gaan in deze wereld: de structuren die ons valse bescherming geven, en de vitaliteit van de charitas ondermijnen; en de gewoontes die afstand scheppen tot de kudde, waartoe wij zijn gezonden, en door deze afstand horen wij niet de roep van hen die wachten op de Blijde Boodschap van Jezus Christus.

De hoop moet worden herboren, en daarmee worden ook de antwoorden hernieuwd, antwoorden die ons in staat stellen om de ritmen van de Geest en de genade te herontdekken. Nu is, volgens de Paus,

Deze hoop niet gebaseerd op statistieken en resultaten, maar op Hem waarin we ons vertrouwen hebben gesteld (zie 2Tim. 1,2), op Hem voor wie "niets onmogelijk is" (zie Lc. 1,37). Dit is de hoop die niet teleurstelt; het is de hoop die het Gewijde Leven in staat stelt om haar grootse geschiedenis te blijven schrijven in de toekomst. Naar die toekomst moeten wij allen uitkijken, in het bewustzijn, dat de Heilige Geest ons zo aanspoort, om ook in de toekomst grote dingen met ons

te blijven doen. (Getuigenissen van Liefde C.A. 2014)

Die van de Geest, is een andere logica die buiten ons berekenings- en voorstellingsvermogen valt. Een logica die ons plaatst op de plek van het kleine, en van de waardering van het vrije, alsook van de verwelkoming van vriendschap en van de zorg voor de gemeenschap. Deze werpt ons dus naar beneden, en plaatst ons op onbekende paden, en vraagt ons om ons in te durven zetten voor de onvermoede gebeurtenissen van het Koninkrijk, welke wij uit de hand van God ontvangen. Het is de logica van hen die vertrouwen hebben.

De synodale stijl is op dit historisch moment de nieuwe weg van Kerk zijn en Kerkopbouw. Het samen op weg zijn, is de voorwaarde voor het luisteren naar de werkelijkheid en van het, op een evangelische wijze, antwoorden op de uitdagingen van dit historisch moment.

En dit, zoals Carlos Martínez Oliveiras omschrijft in zijn boek “*Synodus*”,

Vanuit de zekerheid dat de Kerk intern moet worden gearticuleerd op een wijze die het dragen van verantwoordelijkheid voor allen vergemakkelijkt, om haarzelf op een nieuwe wijze in de geschiedenis, in de wereld en in de maatschappij aanwezig te laten zijn. Synodaliteit zal, om precies te zijn, een noodzakelijke of tenminste mogelijke weg zijn om verschillen met elkaar te combineren, verscheidenheid te harmoniseren en tegenstellingen met elkaar in evenwicht te brengen. En dit terwijl wij ons wortelen in de zekerheid, dat de ecclesiologie van de communie een opbouwend en noodzakelijk element in de Kerk is en blijft.

De hedendaagse situatie van Kerk en maatschappij vraagt van ons, dat wij ons oefenen in de gemeenschappelijke profetie, waarbij wij onze weg vervolgen, in het bewustzijn het Volk van God te mogen zijn, en ons op moedige wijze nederig opstellen, terwijl wij de wirwar van machtsverhoudingen die de wereld ontmenselijken, proberen te ontmaskeren. Dit betekent dat wij moeten terugkeren naar de originaliteit van het Evangelie, en moeten kiezen voor de liefde die waardigheid schenkt. Onze toewijding aan de utopie van de broederschap, is de meest authentieke getuigenis die wij de mensheid in de hedendaagse tijd kunnen schenken.

Op dit kritieke ogenblik, wordt de missie van vrouwen in de Kerk duidelijker. Zij zijn geroepen om in het kerkelijke geheel een sacrament van communie te zijn, een brug die ontmoetingen stimuleert, een schoot waarin een nieuwe wijze van relaties scheppen wordt bevrucht, en prioriteit wordt geschonken aan de kunst van de begeleiding. De synodale geest, waaraan wij zijn toegewijd, veronderstelt de deelname van vrouwen, in de ruimtes en in de structuren van de Kerk, aan de overdenkings- en besluitvormingsprocessen.

Het is aan ons om in het religieuze leven bewaaksters te willen zijn van leven, en dat betekent dat wij specialisten zullen moeten worden in de kunst van de zorg. Vakvrouwen in de zorg.

Moge eenieder, eenieder van u, haar vuurtje hieraan bijdragen, om aldus de vuurhaard van communie, die verlicht, mogelijk te maken, welke aan anderen de motivatie geeft om te kunnen geloven en te kunnen hopen.

VIJFTIG JAAR GERECHTIGHEID IN DE WERELD: DE SYNODE DIE HET GEWIJDE LEVEN HEEFT “GEKATALYSEERD”

Zr. Anne Béatrice Faye, CIC

Zr. Anne Béatrice Faye, CIC, is een zuster van de Congregatie van de Onbevleete Ontvangenis van Castres. Als afgestudeerde in de filosofie aan de “Cheik Anta Diop” Universiteit van Dakar (te Senegal), is zij geïnteresseerd in thema's die de bevordering van de positie van de vrouw raken in de Afrikaanse context. Zij is hoogleraar filosofie, en lid van de Associatie van Afrikaanse Theologen (Association des Théologiens Africains (ATA)).

Deze lezing werd gepresenteerd op 21 juni 2021 gedurende een webinar, georganiseerd door de “Afrikaanse werkgroep” van de gezamenlijke JPIC-Commissie van de UISG en de USG.

Origineel in het Frans

Inleiding

De omstandigheden van de hedendaagse Covid-19 epidemie, zetten ons ertoe aan om samen te komen rond een virtuele tafel, om een jubileum te vieren: de 50 jaar van het tweede postsynodale document *Gerechtigheid in de Wereld*, een thema dat ons allemaal aangaat. Ten tijde van deze gezondheids crisis, en van alle socio-economische tragedieën waarmee wij te maken hebben, wordt mij nog eens de gelegenheid gegeven om terug te komen op de relevantie van dit document, wat ons blijft inspireren, en ons blijft aanzetten tot handelen.

Het is waar, “wij zien in de wereld een aantal ongerechtigheden, die de kern vormen van de problemen van vandaag, en waarvan de oplossing om de uitvoering vraagt van een aantal taken en functies in elke sector van de maatschappij (...). Ons handelen moet vooral worden gericht op die volkeren en naties, die vanwege verschillende vormen van onderdrukking en vanwege het hedendaagse karakter van onze maatschappij, het stilzwijgen is opgelegd, als slachtoffers van ongerechtigheid”.¹

De behandeling van het vraagstuk van de gerechtigheid, verdient daarom “een concrete, eerlijke en gulle” visie, precies zoals de beschouwing die de Synode van 1971 al gaf.² Van mijn kant, heb ik ervoor gekozen om de gerechtigheid in Afrika te overdenken. De fundamentele vraag is altijd dezelfde: Welke gerechtigheid is nodig voor een grotere menselijke waardigheid en voor de bevordering van integrale ontwikkeling in Afrika? Bij het spreken over menselijke waardigheid, verwijzen wij naar alle uitdrukkingsvormen van fundamentele rechten, individuele vrijheid, relaties en welzijn op alle niveaus. Wat is, concreet gesproken, het resultaat van de laatste vijf decennia *Gerechtigheid in de Wereld* in onze Kerk en in onze religieuze instituten, in het bijzonder in Afrika?

Globaal gezien, had het document *Gerechtigheid in de Wereld* meteen een duidelijke en krachtige invloed op de congregaties. Het leidde tot nieuwe oriënteringen en bracht verschuivingen

in de positie van de missie. Deze Synode was zeker een “katalysator”, omdat het gewijde leven zich verschoof van kloosterstructuren naar een levenswijze en naar levenstaken die zich plaatsten naast de armste bevolkingsgroepen in de wereld. Verklaart dit dan het dubbele jubileum, van 40 jaar in 2011 en nu van 50 jaar in 2021?

Mijn lezing draagt niet het karakter van een steekproef, die alle werkelijkheden in Afrika beschouwt. Het is slechts een overdenking, die ik met u wil delen, en het resultaat van mijn kleine missie-ervaring, die zich begaf van Senegal naar Burkina Faso, via de DRC en andere ervaringen bij verschillende interculturele onderzoeksgroepen, waaraan ik mij enkele jaren wijdde.

1. Het referentiële en methodologische framework van onze uitwisseling

Om deze vragen te beantwoorden, beginnen wij met een overzicht van de historische context van de Synode. Vervolgens zou ik u willen uitnodigen om naar onze verschillende instituten te gaan voor veldonderzoek, niet in de geheime tuinen van onze generalaten of van onze grotere instituten, maar in de open lucht, aan de grenzen, in de woestijnen van Mali en Libië, in de “buik van de Atlantische Oceaan”²³ waar we de migranten ontmoeten, in de rimboe, op de markt waar jonge mensen zijn en vrouwen, in de grote steden, om kort te zijn, in het hart van het dagelijks leven van de grote menigten Afrikanen.

Deze vijftigste verjaardag is, met andere woorden, vooral de tijd voor zelfonderzoek, om de werkelijkheid van de praktijk van gerechtigheid op dit continent te onderzoeken, met name in onze lokale kerken en in onze eigen religieuze instituten. Hoe kan het groeiend aantal mannen en vrouwen die door armoede worden getroffen, en de verslechtering van hun levensomstandigheden, worden verklaard, terwijl het aantal megaprojecten in de wereld, in de Kerk en in het bijzonder in onze instituten steeds verder toeneemt? Hulp aan de armen, commissies voor gerechtigheid en vrede, publicaties, nieuwsbrieven, netwerken en websites, NGO’s ...? Moeten wij, omdat we te maken hebben met noodsituaties die vaak om snel handelen vragen, onze hulpwerkzaamheden ten gunste van initiatieven die zijn gericht op het bevorderen van de menselijke waardigheid, niet evalueren om permanente afhankelijkheid te voorkomen?

Wij weten tenslotte wat het bereiken van de vijftigjarige leeftijd kenmerkt. Wanneer men vijftig is, dan is men gegroeid in diepgang, in wijsheid, en in ervaringskennis. Vijftig jaar is een convergentie van rijpheid en beschikbare tijd. Natuurlijk biedt dit Jubileum de gelegenheid aan onze instituten om onze meest betekenisvolle missies in de Kerk, die soms erg verspreid zijn, te herbeschouwen en hun verhaal te vertellen, om hier coherentie in te kunnen vinden. Geïnspireerd door *Gerechtigheid in de Wereld*, delen wij met elkaar wat wij op Afrikaans niveau kunnen organiseren, in elk land, bisdom en instituut, niet met de bedoeling om één of meerdere antwoorden te geven, maar voor het geven van enkele richtlijnen.

2. Een overzicht van de historische context van de Synode en de ontvangst van Gerechtigheid in de Wereld

U heeft dit document zeker gelezen, en u kent het waarschijnlijk beter dan ik. Maar laat u mij toch een kort overzicht geven, om de globale en kerkelijke context hiervan te verduidelijken. Ook de ontvangst van het document, en de invloed hiervan op het continent, zal aan de orde

worden gesteld, waarbij wij het eerste 40-jarig jubileum, dat ook rond een tafel werd gevierd gedurende een conferentie in Rome in november 2011, als uitgangspunt nemen.

2.1 Gerechtigheid in de Wereld: lastige vragen

Laat ons, ter verduidelijking van het document met betrekking tot internationale ongerechtigheden, enkele moeilijkheden opsommen, die werden ondervonden bij het aanklagen van ongerechtigheden in enkele bijzondere landen. Bijvoorbeeld in Zuid-Afrika, toen het racisme werd aangeklaagd, in Israël bij het aanklagen van de beslaglegging op heilige plaatsen, in de Sovjet-Unie bij het aanklagen van de behandeling van katholieken in de Oekraïne en van hun dictatuur, enz. Volgens de Synodevaders is het aanklagen van bijzondere ongerechtigheden vooral de verantwoordelijkheid van de lokale kerken, die beter op de hoogte zijn van de situaties. In feite “moet de Kerk, in zoverre zij een religieuze en hiërarchische gemeenschap is”, volgens de bisschoppen, “concrete oplossingen bieden op sociaal, economisch en politiek gebied, voor de gerechtigheid in de wereld. Haar missie bestaat uit het verdedigen en het bevorderen van de waardigheid en de fundamentele rechten van de mens”.⁴ Het zou goed zijn om onze overdenking voort te zetten, om andere vragen in beschouwing te nemen, die onbeantwoord zijn gebleven. Maar hoe is het document dan eigenlijk ontvangen?

Het is duidelijk, dat het in het begin geen diepgaande invloed heeft gehad op de kerken van de Westerse landen. De reden hiervan is ongetwijfeld te zoeken in de krachtige taal die hierin werd gericht tot de rijke landen. Een aantal verklaringen hierin zijn dan ook niet acceptabel, zoals bijvoorbeeld: “Wij betreuren het, wanneer we zien, dat rijkere landen hun rug keren naar dit ideale doel van wereldwijde deling en verantwoordelijkheid”. De vraag naar kapitaal en energie door de rijke landen, of die nu kapitalistisch of socialistisch zijn (en hetzelfde moet worden gezegd over de milieuvervuiling, in de atmosfeer en in de zee, die wordt veroorzaakt door de consumptie van dat kapitaal en van die energie), is dusdanig, dat de elementen die essentieel zijn voor het leven op Aarde, zoals lucht en water, onherstelbaar zouden worden beschadigd, indien het steeds toenemende hoge niveau van consumptie en vervuiling zou worden uitgebreid over de hele mensheid.

De invloed van het document was daarentegen sterk in Latijns-Amerika, Afrika en Azië. Daar werd veel meer tevredenheid gevoeld in kerkelijke kringen, die daar heel gevoelig zijn voor de problemen van internationale economische ongerechtigheid. Het is ook de moeite waard om hier te wijzen op een zekere invloed van *Gerechtigheid in de Wereld* op vele religieuze instituten. Daar was dit document namelijk een zeer belangrijke inspiratiebron voor de gedrags- en levensstijl, de kapitteldocumenten, de religieuze structuren en de spiritualiteit.

Dit biedt mij dan de gelegenheid om de conferentie, georganiseerd door de USG en de UISG in herinnering te roepen, die werd gehouden op 19 november 2011, bij gelegenheid van de veertigste verjaardag van *Gerechtigheid in de Wereld*. Als voorbereiding op deze bijeenkomst, zond Zr. Teresa Dagdag, lid van de Filippijnse congregatie van Maryknoll, die in die tijd medesecretaresse was van de JPIC-Commissie van de USG/UISG, een belangrijke vragenlijst aan de religieuze congregaties, namens deze Commissie. Méér dan 40 antwoorden op 17 vragen werden geanalyseerd. Deze legden de nadruk op de relevantie, de uitwerking en de invloed van de Synode op het gewijde leven, en ook op haar beperkingen, de opkomende vraagstukken en zorgpunten. Het doel hiervan was om beschouwingen te verzamelen over de ontvangst van *Gerechtigheid in de Wereld*, en over haar invloed op het gewijde leven. Met andere woorden,

de vraag: Indien de Bisschoppensynode over *Gerechtigheid in de Wereld* er niet zou zijn geweest, zou het gewijde leven er dan vandaag hetzelfde hebben uitgezien?

Pater Donal Dorr⁵ en ik kregen de taak om deze vragen te beantwoorden, bij gelegenheid van de viering van dit jubileum. 40 jaar beslaat ongeveer 3 generaties. Wij antwoordden op basis van onze persoonlijke ervaringen, en onze kennis over de werkelijkheid van de maatschappij. Het gedeelte van de vragen, dat ik voor mijn rekening nam, was gericht op de grote hoop op het Afrikaanse continent. Ik had aan deze bijdrage van mij de volgende titel gegeven: “*Gerechtigheid in de Wereld*: continuïteit en discontinuïteit in het gewijde leven van Afrika”. Het was een enorm rijk uitwisselingsmoment over de ontvangst van dit document in de Kerk en in de religieuze congregaties, in de loop van de voorgaande vier decennia.

Wij concludeerden, dat het document *Gerechtigheid in de Wereld* deel uitmaakt van het kerkelijk erfgoed. Het benadrukt de taak van onze JPIC, en biedt continuïteit met de Heilige Schrift. Het verklaart ook deze verschuiving in het kerkelijk paradigma. De Kerk is nu zelf geen doel meer, want zij is op missie om het Koninkrijk van God aan de mensen te brengen, een Koninkrijk van gerechtigheid en vrede. Wij leren God kennen via onze solidariteit met de armen. Eindelijk zullen gerechtigheid, vrede en liefde de kenmerken zijn van Gods Koninkrijk. Met andere woorden, de Kerk heeft een specifieke en eigen verantwoordelijkheid, welke zich identificeert met haar missie om getuigenis te geven aan de wereld van de eis van liefde en gerechtigheid in de christelijke boodschap, een getuigenis die zij zelf zal moeten uitdragen in haar eigen kerkelijke instituties, en in het leven van de christenen.⁶

Aldus, is de bevordering van gerechtigheid een absolute eis die wordt gesteld aan de dienstbaarheid van het geloof, precies in de zin zoals de Synode dat heeft gekwalificeerd: “Handelen namens de gerechtigheid en deelnemen aan de transformatie van de wereld” als “constitutieve dimensie van de verkondiging van het Evangelie”.

3. Een veldonderzoek in het nieuwe Afrika: de kant van het bestuur en van de politici

- *Economische en politieke uitdagingen;*
- *De uitdagingen van vrouwen in de maatschappij;*
- *Ecologische uitdagingen;*
- *Educatieve uitdagingen – de jongeren;*
- *De uitdaging van mobiliteit, in en buiten het continent;*
- *Sociaal-culturele en interreligieuze uitdagingen;*
- *De uitdaging van geweld in al haar vormen;*
- *Ethische uitdagingen;*
- *De uitdagingen van modernisering.*

3.1 De kant van het politieke bestuur

Heeft het zin voor een president om miljoenen uit te geven voor een eigen boot en een nieuw vliegtuig, terwijl een groot deel van zijn land nog helemaal geïsoleerd is? Heeft het zin voor een president om sociale bijeenkomsten te organiseren op de Franse Riviera, en hier enveloppen uit te delen aan zijn gasten, gevuld met bankbiljetten, terwijl de ziekenhuizen in zijn land nog niet eens beschikken over voldoende katoenen watten? Heeft het zin dat hele dorpen voor kleine bedragen kavels land afstaan aan multinationals, burgerlijke dienstverleners en

handelaren, om aan hun lopende behoeftes te voldoen? Hun land is verkocht, zonder dat zij dit wisten. Heeft het zin dat een zieke president, die zich aan de rand van zijn dood bevindt, een stem uitbrengt in zijn auto, waarbij hij alle basisregels van de democratie negeert? Jammer genoeg, kan de lijst van deze onregelmatigheden nog verder worden uitgebreid.

Laten wij doorgaan met ons veldonderzoek, en zien wat er gebeurt aan de kant van het onderwijs aan jonge mensen, de vrouwen en het milieu.

3.2 De ontmoeting met de jonge afgestudeerden: een symbool van kwetsbaarheid en moed

Gerechtigheid in de Wereld richt de aandacht op de rijkdom die de jongeren in Afrika vertegenwoordigen. Deze rijkdom kan in deze hedendaagse tijd worden gekwalificeerd als een demografisch dividend. Welke inspanningen worden gedaan om deze paradox te verminderen door middel van openbaar beleid? Welk kompas kan de Kerk aan jonge mensen bieden, opdat zij zichzelf niet kwijtraken? Hoe kunnen wij Christus op een geloofwaardige wijze aan hen verkondigen? Zich bewust van het belang van wederzijds begrip voor een blijvende vrede tussen de kinderen van deze Aarde, acht Amadou Hampâté Bâ het nodig om zich op de volgende wijze tot de Afrikaanse jongeren te richten:

Jonge mensen van Afrika en van de wereld, het lot vraagt van jullie, aan het einde van de twintigste eeuw, en aan het begin van een nieuw tijdperk, om een brug te zijn tussen twee werelden: de wereld van het verleden, wiens oude beschavingen ernaar verlangen om hun schatten aan jullie over te dragen voordat zij verdwijnen, en de wereld van de toekomst, ongetwijfeld vol van onzekerheden en moeilijkheden, maar ook rijk aan nieuwe avonturen en fascinerende ervaringen. Jullie moeten de uitdaging aannemen, en ervoor zorgen dat er geen verwondende breuk, maar een rustige voortzetting zal optreden, zodat de een de ander kan bevruchten. Wanneer een conflict jullie bedreigt, denk dan aan de deugden van dialoog en overleg!

Een van de meest treffende paradoxen in elk Afrikaans land is deze: Afrika is een continent van de toekomst, met een jonge bevolking, die een essentiële basis vormt voor een houdbare ontwikkeling, vrede en welvaart. Toch worden juist deze jonge mensen het meest genegeerd. Laten wij nu enkelen van hen ontmoeten.

Ontelbare jonge mensen op ons continent maken situaties mee, die hen ernstig raken en beïnvloeden. Dit zijn bijvoorbeeld de neveneffecten van armoede, waardoor een evenwichtige groei wordt belemmerd, wat tot uitsluiting leidt. Het geval wat wij hier presenteren, is kenmerkend voor wat zij over het hele continent ervaren. U kent misschien andere gevallen. Die kunnen we dan op een derde moment van onze uitwisseling met elkaar delen.

ADOUMARINE,⁷ een werkloze afgestudeerde van de Universiteit van Lagos (in Nigeria), legt uit dat je vaak jonge Nigeriaanse afgestudeerden ontmoet, die vreemd werk verrichten. “Zij maken vloeren schoon in hotels, verkopen telefoonkaarten bij benzinstations, of werken in fabrieken of als straatverkopers”. Eén van hen verkoopt gegrild vlees op straat. Luister nu aandachtig naar wat hij deed. Hij maakte fotokopieën van zijn ingenieursdiploma, en gebruikte deze als verpakkingsmateriaal voor zijn klanten. Gebrek aan passend werk is een ernstig probleem, dat de werkelijkheid kenmerkt van vele jonge mensen.

Miljoenen van hen zijn werkloos, of hebben preciaire baantjes, wat tot ontgoocheling leidt.

Sommigen van hen raken geradicaliseerd, of kiezen de weg van de exodus, waarmee ze hun leven, hun vrijheid en hun waardigheid op het spel zetten, zelfs tot aan het punt dat zij verkocht worden als slaven, zoals we pasgeleden nog in Libië hebben kunnen zien.

Deze ervaringen, en vele andere ervaringen waar u mee te maken hebt gehad, zetten mij ertoe aan u het volgende te vragen: beste deelnemers aan deze uitwisseling, hoe passen de universiteiten in Afrika zich aan, aan de verschillende sociaal-politieke en professionele belemmeringen? Welke toekomst hebben zij voor Afrika in gedachte? Hoe kunnen zij bijdragen aan insluitende groei? Hoe kan men aan de kenniseconomie deelnemen voor de gerechtigheid van iedereen?⁸ *Gerechtigheid in de Wereld*, de radicale transformatie van de wereld, gedurende het Paasfeest van de Heer, geeft een volle betekenis aan de menselijke inspanningen, in het bijzonder aan die van jonge mensen, om de ongerechtigheid, het geweld, en de haat te verminderen, en de ontwikkeling van eenieder te verifiëren, en dit alles in vrijheid, gerechtigheid, broederschap en liefde.

3.3 De waardigheid van vrouwen in Afrika: een roep om gerechtigheid

René Laurentin merkt in zijn boek over de Synode *Gerechtigheid in de Wereld* op, dat “mevrouw Barbara Ward de meeste samenvattingen van de debatten heeft geschreven ... Het is voor het eerst”, voegt hij hieraan toe, “dat een vrouw deze centrale rol speelt bij de bewerking van een document, dat door het hoogste gezag van de Kerk wordt uitgegeven”.⁹ Het is niet verrassend, dat *Gerechtigheid in de Wereld* ertoe aanzet “om aan vrouwen hun eigen deel van de verantwoordelijkheid en de participatie aan het gemeenschapsleven van de maatschappij en van de Kerk te geven”, en voorstelt “dat dit het onderwerp moet worden van een serieuze studie, waarvoor adequate middelen moeten worden ingezet: bijvoorbeeld een gemengde commissie van mannen en vrouwen, religieuzen en leken, uit verschillende situaties, en met een verschillende competentie”.¹⁰ De Kerk erkent het recht van allen om voldoende vrijheid van meningsuiting en meningsvorming te hebben, wat tevens het recht veronderstelt van elke persoon om gehoord te worden, en dit alles in een sfeer van dialoog, die de legitieme diversiteit in de Kerk garandeert.

Toch moeten we erkennen, dat in onze dagelijkse situatie de meeste Afrikaanse vrouwen strijden tegen van allerlei krachten die hen hun persoonlijkheid ontnemen, en hen ervan weerhouden om hun lot in hun eigen handen te nemen. Zij produceren en verkopen bijvoorbeeld 80 % van het voedsel, maar de wet geeft hen niet de mogelijkheid om de gronden die zij bewerken, in bezit te hebben. Bedenk daarbij ook, dat de meesten van hen dit werk uitvoeren zonder moderne productiemiddelen, zonder vorming en zonder redelijke compensatie.

Zij doen ervaringen op, die tegen de gerechtigheid ingaan, en wanneer sprake is van samenwerking tussen mannen en vrouwen, dan worden de vrouwen vaak in een ondergeschikte positie geplaatst. Daarom zou de rol van vrouwen effectiever kunnen zijn, wanneer de Kerk en de familiestructuren hen een zichtbare missie zouden geven of hen directer erbij zouden betrekken; dit zou de Afrikaanse maatschappijen veel meer vermenschlijken. Het is algemeen bekend, dat in Afrika vrouwen een actief deel van de Kerk zijn. Zij zijn de primaire medewerkers van de evangeliserende missie. Zij kunnen worden beschouwd als de ruggengraat van de christelijke gemeenschappen, wanneer bekend is, dat zij het meeste organisatiewerk uitvoeren. Over het hele continent verkondigen duizenden vrouwelijke religieuzen het Koninkrijk van God door werken van barmhartigheid. Desondanks blijft de vraag: tot op welke hoogte wordt de

waardigheid van deze vrouwen gerespecteerd, erkend en gevierd in de Kerk en in de maatschappij?

De kwestie van de waardigheid van vrouwen wordt soms verbonden met die van de ecologie. Inderdaad zijn vrouwen in rurale gebieden sterk afhankelijk van hun natuurlijke omgeving. Als bewaaksters van het leven, worden zij als eersten beïnvloed door aan het klimaat gebonden schade, of door de schaarsheid aan natuurlijke hulpbronnen. Dit is ons laatste onderwerp.

3.4 De kwestie van de ecologische gerechtigheid

De kwestie van de integriteit van de schepping wordt door *Gerechtigheid in de Wereld*, die de rijkste landen verantwoordelijk hield voor de vervuiling van het milieu, in hoge mate aangevoeld. “De vraag naar hulpbronnen en energie van de rijkere landen, ongeacht of deze kapitalistisch of socialistisch zijn, en de effecten van het dumpen door hen in de atmosfeer en in de zee, zijn zodanig dat een onherstelbare schade zou worden toegebracht aan de essentiële elementen van het leven op Aarde, in de lucht en in het water, indien hun hoge consumptie- en vervuilingsgraad die alsmat toeneemt, zou worden uitgebreid naar de hele mensheid”.¹¹

De ecologische crisis, en de roep van de armen die de gevolgen van de verslechtering van het milieu ondergaan, roepen ons op om hier een halt aan toe te roepen, en [...] serieus na te gaan denken over de wijze waarop onze functionele waarden onze dagelijkse besluitvorming en ons dagelijks handelen in het hart van de consumptiemaatschappij kunnen aansturen”.¹²

In Afrika zijn de milieuvraagstukken intrinsiek verbonden met de natuurlijke hulpbronnen en de armoede. Alhoewel het continent rijk is aan minerale hulpbronnen, is het toch het continent met het hoogste percentage arme mensen.¹³ De ethiek van het milieu moet daarom hand in hand gaan met de gerechtigheid ervan, zodat de nadruk kan worden gelegd op de gelijke distributie van natuurlijke hulpbronnen, en aldus de strijd tegen ongelijkheid en armoede kan worden opgenomen.

Afrika wordt vaak gepresenteerd als de plek waarop deze ongelijkheid en armoede tot uitdrukking wordt gebracht. Het is inderdaad zo, dat “zakenmannen en –vrouwen, bestuurders en economische groepen, die onder het mom van het reduceren van armoede en het zich inzetten voor de ontwikkeling van arme bevolkingen, bezig zijn met exploitatieprogramma’s, waarbij zij boeren beroven van hun eigendommen en grond, tropische wouden verwoesten, het milieu vervuilen, en een onvoorspelbare woestijnvorming in gang zetten”. Omdat zij wordt geconfronteerd met deze ernstige aanvallen op de menselijke persoon en op de natuur, “moet de Kerk [...] hen die aan de macht zijn uitdagen, opdat een nieuw ecologisch bewustzijn zal kunnen ontstaan, dat wordt vertaald naar concreet handelen”.¹⁴

De urgente uitdaging van het beschermen van ons gemeenschappelijke huis omvat de zorg om de hele menselijke familie te betrekken bij de kwestie van de duurzame en integrale ontwikkeling, omdat wij weten dat de dingen kunnen veranderen. De Schepper laat ons niet in de steek; Hij trekt zijn Plan van Liefde nooit in; Hij heeft er geen spijt van, dat Hij ons heeft geschapen.

De mensheid heeft nog altijd de capaciteit om met elkaar samen te werken, om ons gemeenschappelijk huis op te bouwen. Wanneer Paus Franciscus spreekt over het beschermen van het gemeenschappelijk huis, wat onze planeet is, dan verwijst hij naar dat minimum aan

universeel bewustzijn en gevoel van zorg voor elkaar, wat ook nu nog tussen volkeren kan bestaan.

Hier zijn enkele punten die richting kunnen geven aan de overdenking, ervan uitgaande dat een breed bewustzijn reeds aanwezig is bij de verschillende religieuze instituten:

- Laten wij van de kwestie van de ecologische gerechtigheid tot de transversale spil maken van onze missie.
- De duurzaamheid moet een doelstelling worden van onze individuele en collectieve activiteiten.
- In al onze gemeenschappen en werkplaatsen, en met name in onze vormingshuizen, moet de simpele en constante gewoonte ontstaan om aan bederf onderhevige en niet aan bederf onderhevige stoffen en materialen te recyclen volgens de drie R's: Reduce, Recycle, Reuse (reduceren, recycle en gebruik opnieuw).
- Het zou wenselijk zijn om prioriteit te geven aan het kopen van lokale producten, en deel te nemen aan sociale bewegingen die het milieubewustzijn bevorderen, om aldus het overheidsbeleid te kunnen beïnvloeden.

Van zijn kant geeft Paus Franciscus de verandering aan, waarmee de mensheid de uitdaging van dit moment moet aangaan. Hij roept, om te beginnen, op om “een nieuwe levensstijl” in de wereld te ontwikkelen, waarin “de markt momenteel een extreme consumptie probeert te bevorderen, in een poging haar producten te kunnen verkopen”.¹⁵ Hij onderstreept ook het belang van de educatieve uitdaging, die niet alleen de basis moet leggen voor een “ecologisch burgerschap”, maar ook voor het ontstaan van “gezonde deugden”, die een voorwaarde zijn voor een “belangeloze ecologische toewijding”.¹⁶

Conclusie

Geen enkel kerkelijk document heeft eerder zoveel nadruk gelegd op de probleemscheppende internationale ongerechtigheid, die de wereld nog altijd niet heeft overwonnen. Men heeft het gevoel, dat de problematiek van de internationale gerechtigheid, zoals deze door de mensen van de Derde Wereld wordt aanvoeld, het synodale debat overheerst. We lezen daarin inderdaad het volgende: “Gedurende de laatste vijftig jaar heeft zich een hoop verspreid door de mensheid, dat de economische groei een dusdanige hoeveelheid goederen zou voortbrengen, dat het mogelijk zou worden om de hongerige mens op zijn minst te voeden met de kruimels die van de rijke tafels zouden vallen, maar dit bleek een loze hoop te zijn in de onderontwikkelde gebieden en in de zakken van armoede van de welvarende gebieden, omdat de snelle bevolkingsgroei en de groei van de beroepsbevolking door de rurale stagnatie en het gebrek aan agrarische hervorming, en vanwege de massieve migratiestromen naar de steden niet kon worden geabsorbeerd, mede doordat de industrieën aldaar, die weliswaar werden gedoteerd met grote bedragen geld, zo weinig banen verschaften, dat niet zelden één op de vier reeds in dienst zijnde arbeiders werkloos is geworden”.¹⁷

Deze situatie heeft de Kerk ertoe aangezet om met een nederig en oprecht hart te luisteren naar het Woord van God, dat nieuwe wijzen van handelen toont voor de *Gerechtigheid in de Wereld*:

De Bijbelse boodschap en de missie van de Kerk, met een theologische overdenking over de band tussen de hoop en de tijdelijke bevrijding van de mensheid.

“Handelen voor de gerechtigheid en deelname aan de transformatie van de wereld, lijken ons als geheel beschouwd een constitutieve dimensie van de verkondiging van het Evangelie of, in andere woorden, van de missie van de Kerk voor de verlossing van de mensheid en haar bevrijding uit elke situatie van onderdrukking. Luisterend naar de roep van hen die geweld lijden en worden onderdrukt door onrechtvaardige systemen en structuren, en naar de oproep van de wereld, die door haar perversiteit het plan van de Schepper weerspreekt, hebben wij ons bewustzijn van de roeping van de Kerk met elkaar gedeeld, om aanwezig te kunnen zijn in het hart van de wereld door het verkondigen van de Blijde Boodschap aan de armen, van de vrijheid aan de onderdrukten, en van de vreugde aan de gekwelden”.¹⁸

Ten overstaan van de hedendaagse ongerechtigheden, besluit het document over de praktijk van de gerechtigheid met het aanwijzen van enkele paden voor getuigenis en effectief handelen, met name op het gebied van onderwijs en opvoeding.

Voor sommigen, bijvoorbeeld, maakt dit handelen deel uit van een sociale en politieke strijd, waarin christenen getuigen van het Evangelie, en via historische bronnen aantonen, dat er ook andere vooruitgang is, dan via strijd, zoals bijvoorbeeld via liefde of via de wet. Deze prioriteit van de liefde in de geschiedenis brengt andere christenen ertoe om de weg te kiezen van geweldloos handelen.

Laat ons hierbij vermelden, dat de eerste sessies van het debat (20-22 oktober) niet werden geopend door bisschoppen, maar door leken-specialisten, die lid waren van de Pauselijke Commissie voor Gerechtigheid en Vrede: Barbara Ward (lady Jackson), een gerenommeerde Engelse econome, die in de Verenigde Staten les gaf, na tot 1961 in Ghana les te hebben gegeven; verder Candido Mendes de Almeida, rector van een universitair instituut in Rio de Janeiro; en, tenslotte, Kinhide Mushakoji, professor aan de Sofia Universiteit te Tokyo.

Uit *Gerechtigheid in de Wereld* halen wij drie basishoudingen: luisteren, overdenken en het voeren van dialoog. Luisteren stelt ons in staat om de overdenking te aanhoren over deze belangrijke kwesties die de hele wereld, ons continent, elke regio en elk land aangaan. We weten allemaal, dat in Afrika de beste houding voor het luisteren de zithouding is. “Gaan zitten om te luisteren naar anderen”, vertelt de Paus ons, is het kenmerkende gebaar van de menselijke ontmoeting, een paradigma van een ontvankelijke houding van de kant van hen die anderen ontvangen, hen aandacht schenken, en “hen in hun levens verwelkomen”.¹⁹ De tweede houding helpt ons erbij, om de veranderingen die in onze levens hebben plaatsgevonden, beter te begrijpen, in het bijzonder in Afrika. En dit brengt ons tot de derde houding, en het voorstel van het pad van transformatie, alsmede enkele richtlijnen voor het handelen.²⁰

Door de herlezing van *Gerechtigheid in de Wereld*, “waren wij in staat om de ernstige ongerechtigheden aan te voelen, die om de menselijke wereld een netwerk bouwen van overheersing, verdrukking en misbruik, dat de vrijheid onderdrukt, en het grootste deel van de mensheid weerhoudt van het mogen delen in het resultaat van de opbouw, en in het mogen genieten van een rechtvaardigere en liefdevollere wereld”.²¹ We realiseerden ons daarbij, dat vele initiatieven de allerarmsten hebben begeleid, met als doel ‘het bevorderen van een grotere gerechtigheid’.

¹ *Gerechtigheid in de Wereld (Justice in the World)*, N. 20 – De Engelse vertaling van dit document is beschikbaar op: <https://www.cctwincities.org/wp-content/uploads/2015/10/Justicia-in-Mundo.pdf>

- ² Op de Tweede Plenaire Bijeenkomst van de Bisschoppensynode “Justitia in Mundo” (*Gerechtigheid in de Wereld*): “The promotion of Justice in the world, 30 November 1971, in: *Le discours social de l’Eglise catholique de Léon XIII à Benoît XVI*, Présentation de Jean-Yves Calvez, Bayard culture, 2009, 609.
- ³ Fatou DIOME, *Le ventre de l’Atlantique*, Anne Carrière, 2003, 256.
- ⁴ *Gerechtigheid in de Wereld*, n. 37.
- ⁵ Donal DORR, *Spirituality and Justice*, Orbis Books, 1985.
- ⁶ *Gerechtigheid in de Wereld*, nrs. 39, 79.
- ⁷ ADOUMARINE is een verzameling initialen van de namen van vele jonge mensen, mannen en vrouwen, die werkloos zijn of Afrika verlaten om naar andere plaatsen te gaan. Dit woord staat voor iedereen die onder onvoorstelbare omstandigheden moeten reizen, om vervolgens te moeten leven onder omstandigheden die nog slechter zijn, dan die welke ze achter zich hebben gelaten. En dat alleen, wanneer zij in de tussentijd niet zijn gestorven in de Sahara woestijn of in de Middellandse Zee.
- ⁸ Abdou Salam SALL, *La gouvernance universitaire: Une expérience africaine*, CODESRIA, Dakar, 2016, 216.
- ⁹ René LAURENTIN, *Réorientation de l’Eglise après le troisième synode*, Seuil, Paris, 1972, 152. In : *Assemblée Générale. Justitia in Mundo. La promotion de la Justice dans le monde, 30 novembre 1971*, Présentation de Jean-Yves Calvez, 609.
- ¹⁰ *Justice in the World*, nrs. 45-46.
- ¹¹ *Justice in the World*, no. 11.
- ¹² Hieraan wordt herinnerd door het Secretariaat voor Sociale Gerechtigheid van de Sociëteit van Jezus, in: “Special Report on Ecology. Healing a Broken World, “*Promotio Iustitiae*”, no. 106, 2011/2, 42. – Dit document is beschikbaar op: <http://www.sjweb.info/documents/sjs/pjnew/PJ106ENG.pdf>
- ¹³ Zie: PNUE (2006), *Africa Environment Outlook 2: Our Environment, United Nations Environment Programme* (2006), Nairobi. – Dit document is beschikbaar op: <https://wedocs.unep.org>
- ¹⁴ SCEAM, *L’avenir de la famille, notre mission, Contribution à la 14ème Assemblée Générale du Synode des évêques*, SECAM-SCEAM PUBLICATIONS, Accra, 2015, no. 23.
- ¹⁵ FRANCIS (Paus Franciscus), *Laudato Si’*, no. 203.
- ¹⁶ FRANCIS (Paus Franciscus), *Laudato Si’*, no. 211.
- ¹⁷ *Justice in the World*, chap. 1
- ¹⁸ *Justice in the World*, nos. 6 and 5.
- ¹⁹ FRANCIS (Paus Franciscus), Encyclical Letter *Fratelli Tutti* Fraternity and Social Friendship, Libreria Editrice Vaticana, 2020, no. 48.
- ²⁰ Zie: SECOND VATICAN COUNCIL, *Gaudium et spes*, no. 1: “De vreugden en de hoop, de grieven en de angsten van de mensen van deze eeuw, in het bijzonder van de armen en van hen die op een of andere wijze zijn verwond, zijn de vreugden, de hoop, de grieven en de angsten van de volgelingen van Christus. Inderdaad laat niets puur menselijks geen echo achter in hun harten. (...) De (christelijke) gemeenschap realiseert, dat dit echt is verbonden aan de mensheid en aan haar geschiedenis door de diepte van verbonden”.
- ²¹ *Justice in the World*, no. 3.

HOLISTISCHE VORMING VAN LEIDERS VAN RELIGIEUZE CONGREGATIES VOOR DE MISSIE IN EEN SNEL VERANDERENDE WERELD

Zr. Chinyeaka C. Ezeani, MSHR

Chinyeaka C. Ezeani is een missiezuster van de Heilige Rozenkrans, die heeft gediend in het bestuur van haar congregatie. Momenteel is zij vice-postulator in het canonisatieproces van de stichter, bisschop Joseph Shanahan, CSSP.

Zij is de auteur van het boek "Geworteld in Christus – inzichten in de hedendaagse religieuze vorming van priesters en religieuzen" ("Rooted in Christ - Insights into Contemporary Religious and Priestly Formation"). Tevens is zij auteur van het boek "De interculturaliteit in het religieuze leven – een zegening die verschillende kleuren aanneemt" ("Interculturality in Religious Life - A Blessing in Different Colours").

Origineel in het Engels

Inleiding

Twee beelden uit het Evangelie verschijnen mij voor de geest, wanneer ik nadenk over het thema van het leiderschap. Het eerste beeld is het moment toen Jezus zich vernederde, en de voeten van Zijn leerlingen waste, en hen vroeg hetzelfde te doen (zie Joh. 13, 3-17): "Maar als Ik, de Heer en Leraar, uw voeten heb gewassen, dan behoort ook gij elkaar de voeten te wassen. Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat gij zoudt doen zoals Ik u gedaan heb" (idem, 14-15). Het tweede beeld zijn de momenten, dat Jezus zich afzonderde op verlaten plaatsen om daar te bidden (Mt. 14, 23; Mc. 1, 35; Lc. 3, 21; 6, 12; 9, 28). Op elk van deze momenten, reikte Hij aan Zijn leerlingen een model aan voor het onderhouden van een persoonlijke relatie met de Vader. Hij onderwees hen, dat gezag bestaat uit dienstbaarheid, en dat de nederigheid het werkelijke kenmerk is van waar discipelschap.

God kiest en roept iedereen met zijn Goddelijke wijsheid en volgens Zijn Goddelijk plan. Sint Paulus herinnerde de Christelijke gemeenschap van Korinte eraan, dat hun roeping niet hun verdienste was, maar deel uitmaakte van Gods plan voor de wereld (zie 1Cor. 1, 26-31). Dit is ook van toepassing op de roeping tot leiderschap in de religieuze congregaties – een scherp klinkende waarschuwing, een alambel voor leiders, opdat trots niet de overhand krijgt in hun hart, en zijn of haar gedachten en daden gaat bepalen en overheersen. Om ware discipelen van Jezus te zijn, en dienaren van Christus' lichaam, moeten de leiders van religieuze congregaties hun wortels hebben gevestigd in de waarden van Jezus Christus.

De wereld is snel aan het veranderen. De ervaringen van hen die het religieuze leven twintig tot veertig jaar geleden binnentraden, verschillen aanmerkelijk van de ervaringen van personen die in de hedendaagse tijd intreden. De leiders van vandaag hebben te maken met een veel complexere wereld dan die van hun voorgangers. Zo zijn de nieuwe leden van religieuze congregaties meestal kinderen van het digitale tijdperk. Zij behoren tot de generaties die opgroeiden met mobiele telefoons, en die voortdurend toegang hadden tot internet en de sociale media. Bovendien hebben de leiders te maken met vele nieuwe uitdagingen, inclusief die welke worden opgelegd door de Covid-19 pandemie, en zij moeten strijden om werkzame wegen te vinden om deze op te lossen. Er is dus een steeds groeiende behoefte aan voortgaande holistische vorming van leiders, om hen op adequate wijze voor te bereiden op de missie die in deze veranderlijke tijden op hen wacht.

Bij het onderzoeken van dit onderwerp, zal ik mij concentreren op de volgende elementen:

1. Een korte beschouwing over het belang van leiderschap in de christelijke gemeenschap en in het religieuze leven.
2. De zegeningen en de uitdagingen van leiderschap in het hedendaagse religieuze leven.
3. Verschillende dimensies van de holistische vorming van leiders voor de effectiviteit van hun tweeledige roeping, voor het gewijde leven en voor de leiderschapstaak.
4. De uitoefening van leiderschap in relatie tot de Evangelische Raden, als een ander essentieel onderdeel van de holistische vorming van leiders.

(Dit artikel zal worden onderverdeeld in twee delen, die in twee nummers van het Bulletin zullen worden gepubliceerd).

EERSTE DEEL

LEIDERSCHAP: EEN ESSENTIËLE DIENSTBAARHEID IN DE KERK EN IN HET RELIGIEUZE LEVEN

Leiderschap is altijd een essentiële dienstbaarheid geweest in de christelijke gemeenschap. Uit Zijn vele volgelingen selecteerde Jezus twaalf apostelen met wie Hij Zijn leven deelde, en Hij gaf hen de opdracht naar buiten te gaan, om Zijn boodschap van liefde te verspreiden. Van deze twaalf maakte Hij Petrus de leider, en de steenrots waarop Hij Zijn Kerk zou bouwen, en de poorten der hel zouden haar niet overweldigen (zie Mt. 16, 18). Jezus koos deze simpele, eenvoudige mensen – sommigen van hen waren vissers – en dus geen schrift- of rechtsgeleerden; deze eenvoudige personen mochten Christus' boodschap van leven uitdragen, en waren getuigen van Zijn verrijzenis. Dit is een voorbeeld van hoe God kan kiezen voor het schijnbaar “dwaze, zwakke en onbeduidende in deze wereld”, om de wijzen en sterken te beschamen (zie 1Cor. 1, 27-28), opdat tegenover God geen mens zou roemen op zichzelf (idem, 29). Net als de roeping om Christus te volgen in het christelijke leven, is ook het leiderschap een uitnodiging, een roeping, binnen de roeping voor het gewijde leven. De religieuze community van gewijde personen woont samen, terwijl zij trouw probeert te zijn aan de Wil van God in hun

leven, waarbij eenieder de rol vervult die hem of haar binnen de community is toebedeeld. "...terwijl de *hele* community is geroepen om te zoeken wat de Heer behaagt, en om Hem te gehoorzamen, worden slechts *enkele* leden, meestal tijdelijk, geroepen om de bijzondere taak te vervullen een teken te zijn van eenheid, en de gids van de zoektocht, zowel persoonlijk als communair, naar de Wil van God. Dit is de dienst van het gezag" (CICLSAL, 2008, pag. 3). Het doel hiervan is om Christus' lichaam te dienen door het volgen van het voorbeeld van Christus, opdat alle leden doorgaan met het vervullen van hun rol, en niet worden ontmoedigd door de vele noden van de community, die op hen drukken. In de vroege christelijke community werden de apostelen geconfronteerd met de uitdaging van de adequate zorg voor de vergankelijke noden van mensen, met name die van de weduwen; zij kozen toen zeven mannen met een goede reputatie, om te dienen als diakens. Dit stelde hen in staat om zich meer te concentreren op het verkondigen van het Woord (zie Hand. 6, 1-7).

De genades van de leiderschapstaak

De leiderschapstaak is zonder twijfel uitdagend. Niettemin is God trouw. Wanneer een persoon tot het leiderschap wordt geroepen, schenkt God de noodzakelijke genade. In het religieuze leven biedt de leiderschapstaak een unieke gelegenheid om de broeders en zusters te dienen, waarbij men hen kan helpen bij het dragen van hun last, en hen kan animeren en bemoedigen, opdat zij hun roeping volledig zullen kunnen omarmen. Omdat hij wordt blootgesteld aan menselijke strijd van anderen, groeit de leider bij de aanpak van zijn eigen persoonlijke strijd. De toegankelijkheid tot de innerlijke verwerking bij anderen, waarbij zij inzicht krijgen in Gods handelen daarbij, is de grote gave die aan religieuze leiders wordt geschonken. Dit is een privilege. Om deze reden moet de leider het leven van hen die hij of zij leidt met respect en waardigheid behandelen, en hun verhalen vertrouwelijk houden.

De vele uitdagingen van het leiderschap kunnen de horizon van leiders op een positieve wijze verbreden, waardoor zij groeien. Dergelijke ervaringen kunnen de eerbied voor Gods handelen doen groeien, wat hij of zij waarneemt in het leven van de broeders en zusters. Leiderschap schept tevens de gelegenheid om bemiddelaren te zijn van verzoening en van contact voor leden van de congregatie. Als leider is het niet ongebruikelijk om de verantwoordelijkheid te krijgen voor het mislukken van projecten of voor het nemen van besluiten die niet populair zijn bij de leden. Aldus, moet de leider in staat zijn om te vergeven, en de pijnlijke ervaringen, die uit deze menselijke omstandigheden zijn voortgekomen, een plaats geven. Zelftranscendentie is een belangrijke christelijke waarde. Gezien de eisen die aan het leiderschap worden gesteld, moet de leider zich gedurende de uitoefening van zijn leiderschapstaken vaak boven zichzelf verheffen.

Conversie en persoonlijke transformatie zijn constanten in de taken van het religieuze leiderschap. Door de uitdagende ervaringen en de voortdurende afstemming op God, door wie de leider is geroepen, is het waarschijnlijk een voortdurende oproep tot conversie te horen, en te overwegen. Bij het luisteren naar de innerlijke stem van de Geest, die in de broeders en zusters handelt, kan deze oproep tot

conversie worden gehoord. Soms kunnen ook persoonlijke fouten, of de woede van leden ten aanzien van de leider, als katalysator werken van zijn of haar conversie. Het zou blijken dat leiderschapservaringen heiligheid en groei genereren in leiders. Het religieuze leiderschap kan en zal de deuren van het hart openen, om te getuigen van Gods universele liefde, en deze omarmen. Gedurende het leiderschap is er ook gelegenheid tot reizen. Dat kan ook een bron van genade zijn, die de visie en de horizon van leiders verbreedt.

De uitdagingen van de hedendaagse religieuze leiders

Het leiderschap kan op elk gebied uitdagend zijn. Wij zullen onze aandacht concentreren op twee bronnen van uitdagingen in het religieuze leiderschap. Dat zijn de uitdagingen die uit de leider zelf voortkomen (interne bronnen), en de uitdagingen die van buiten komen (externe bronnen).

Interne bronnen

Niet elke uitdaging die door de leider moet worden aangegaan, komt van buiten. Het is van belang dat te herkennen. Het bewustzijn van de eigen innerlijke, persoonlijke, en menselijke strijd kan de leider erbij helpen aan zichzelf te gaan werken, om aldus zelf te kunnen groeien. De schuld geven aan anderen, en met name aan medebroeders en aan leden van de eigen congregatie, of hen verantwoordelijk stellen voor alle of de meeste uitdagingen, die de leider aan moet gaan, levert geen innerlijke vooruitgang of persoonlijke ontwikkeling op. Het zich bewust zijn van persoonlijke zwakheden is beter dan deze te ontkennen. Dat kan bevrijdend werken, en neemt de invloed weg, die dergelijke zwakheden op het gedrag van de leider kunnen hebben.

De strijd tussen het “ideale zelf” en het “werkelijke zelf”

Bij religieuze en over het algemeen ‘goede’ mensen, die het religieuze leven waarschijnlijk hebben omarmd om het Evangelie beter te kunnen ervaren, is het verlangen naar het realiseren van idealen meestal aanwezig. Aldus kan de leider een innerlijke strijd gewaar worden tussen de werkelijke persoon die hij of zij is, en de ideale persoon die hij of zij zou willen zijn.

Dilemma van keuzes

Er is ook nog het altijd aanwezige dilemma van keuzes tussen welwillende daden en onwil. Dit kan ook soms een keuze zijn tussen twee “goede” daden van handelen, die om overdenking vragen van de kant van de leider. In complexe menselijke situaties kan de capaciteit van een persoon tot het maken van keuzes zijn beperkt door uiteenlopende omstandigheden; in dat geval kan de verantwoordelijkheid hiervoor zijn beperkt. In haar wijsheid erkent de Kerk deze werkelijkheid, en haar catechismus geeft hiervoor de volgende verklaring: “De *strafbaarheid* en de verantwoordelijkheid voor een handeling kan worden verminderd, of zelfs nietig worden verklaard, wanneer sprake is van onwetendheid, onopzettelijkheid, dwang, angst, gewoonte, ongeordende hechting, en andere psychologische of sociale

factoren (*Catechismus van de Katholieke Kerk #1735*). Zulke omstandigheden, zoals hierboven vermeld, kunnen soms de vrijheid van een leider inperken bij het nemen van besluiten en het verrichten van handelingen, waarbij Christus in het centrum zou moeten worden geplaatst.

Ongeordende dorst naar macht en invloed

Dit is een ander groot probleem waarmee een leider kan worden opgezadeld. Terwijl het in sommige hedendaagse gemeenschappen vrijwel onmogelijk is om religieuzen het leiderschap te laten accepteren, komen er in enkele andere gemeenschappen, tussen sommige religieuzen, juist concurrenties voor om posities binnen het leiderschap. Deze leiders kunnen erop uit zijn om “een teken van zichzelf” achter te laten, om aldus indruk te maken op de andere leden van de congregatie, of om een naam op te bouwen, hetgeen voorkomt bij zowel mannelijke als vrouwelijke religieuzen. Een te groot verwachtingspatroon van zichzelf kan schadelijk zijn. Mensen hebben al de neiging om veel te verwachten van de leiders, soms te veel. De agonie waarin de leider verkeert, wordt dubbel wanneer de leider diezelfde druk ook op zichzelf plaatst. Er zijn gevaren te onderkennen, wanneer de besluiten en de handelingen van een leider worden bepaald door deze dubbele druk. Dat kan ertoe leiden, dat de leider naar zichzelf zoekt, en projecten en ambities nastreeft, die het innerlijke leven verwaarlozen. Dit innerlijke leven is onzichtbaar, en een leider die te veel waarde hecht aan al datgene wat kan worden gezien en geprezen, steekt daar waarschijnlijk niet veel energie en aandacht in.

Externe bronnen

De groeiende secularisatie binnen de maatschappij, en de vijandigheid ten aanzien van religieuzen

Verhalen over groeiende secularisatie en een zekere vijandigheid ten aanzien van priesters en religieuzen, in bepaalde delen van de wereld, kunnen een gevoel van veiligheid geven aan sommigen in andere delen van de wereld. Maar niemand is werkelijk immuun voor deze ontwikkeling. In sommige Afrikaanse landen, bijvoorbeeld, werden vele religieuzen, priesters en seminaristen onlangs aangevallen en ontvoerd. Er zijn ook tendensen waarbij jonge mensen terugkeren naar de traditionele Afrikaanse godsdiensten, uit ergernis en onvrede over de gedragingen van kerkelijke autoriteiten op het gebied van misbruik en aanmatigend gedrag. Deze gebeurtenissen zijn zorgelijk. De leiders moeten deze werkelijkheden op een onafhankelijke en eerlijke wijze overdenken en beoordelen, inclusief hun eigen rol hierin. Zij moeten wegen ontdekken om deze uitdaging aan te gaan.

Tegenstand van de leden

Bemoeienis en onopbouwende kritiek van confraters en zusters, en soms actieve oppositie ten aanzien van de leider, is een hedendaagse werkelijkheid. Soms kan zelfs verdeeldheid en groepsvorming ontstaan binnen religieuze gemeenschappen. Er ontstaan niet alleen belangengroepen, maar sommigen van deze ondermijnen vaak actief het werk van de leider. Deze oppositie is meestal afkomstig van leden

met een eeuwige professie, die een foutief gevoel van onkwetsbaarheid en immuniteit in zich dragen. Zij geloven, dat wanneer zij eenmaal de eeuwige geloftes hebben afgelegd, “niemand hen meer uit de congregatie kan verwijderen”. Zulke houdingen scheppen enorme problemen voor leiders, en leggen beslag op hun vitale energie, die anders zou kunnen worden gebruikt voor de vitale onderdelen van het gewijde leven.

De leiders zullen altijd wel met uitdagingen worden geconfronteerd, maar het is van cruciaal belang hoe men hiermee omgaat. We moeten bidden voor de genade om te kunnen gaan met deze uitdagingen, zonder erdoor te worden overvleugeld. Sommige leden kunnen het geduld van leiders echt tarten. Wanneer wij dit realiseren, kan dit ons erbij helpen om niet door elke tegenstand persoonlijk te worden gekwetst.

Een houding van almacht en dwang tot het bieden van hulp

De taak van het leiderschap kan op zich veeleisend zijn. Er is altijd sprake van een groot verwachtingspatroon van de kant van medezusters en medebroeders. De leider kan hierdoor een zware druk op zijn of haar schouders voelen, en tegelijkertijd bevreesd zijn voor het tonen van de eigen kwetsbaarheid. De leider denkt daarom dat hij voortdurend voor anderen moet zorgen, maar niet voor zichzelf. Dit kan leiden tot een houding van “dwangmatige onafhankelijkheid”, die leidt tot “een voortdurend verlangen om anderen te helpen, terwijl men zichzelf elke noodzakelijke hulp al bij voorbaat ontzegt” (Steindl-Rast, 1984, pagina 24). Maar juist de kwetsbaarheid van een leider kan een bemoediging zijn voor onze strijdende broeders en zusters, opdat men weet, dat we allemaal in hetzelfde schuitje zitten, en allemaal behoefte hebben aan menselijke hulp en aan Goddelijke genade.

Hoe om te gaan met de uittreding van leden uit de congregatie

In recente tijden hadden we te maken met een groot aantal gewijde mannen en vrouwen die uittraden, en om dispensatie verzochten van hun geloften. Dit heeft de Heilige Stoel ertoe aangezet om op te roepen tot het beschouwen van onze roeping en toewijding. Wanneer een lid het besluit heeft genomen, om de religieuze gemeenschap te verlaten, dan is dit meestal een uitdagende tijd voor ons allemaal. Het bijzondere lid dat dit besluit heeft genomen, en de leiding van de congregatie, vormen de actieve partijen in dit proces. Indien het een harmonieus en door de uittredende religieus goed doordacht proces is, dan verlicht dit het gewicht van zo'n ingrijpende gebeurtenis voor de hierbij betrokken personen. Wanneer dit besluit echter wordt genomen door de leiding, dan kan dit leiden tot onrust en spanning. De leider draagt dan de zware last, die voortvloeit uit het feit dat hij of zij dit besluit heeft genomen, en hiervoor verantwoordelijk wordt gehouden. Dit is een grote uitdaging voor leiders, mede doordat in bepaalde maatschappijen het uittreden uit het religieuze leven nog steeds wordt gezien als een mislukking, en iets waarvoor men zich moet schamen. De leiders van religieuzen moeten goed zijn geïnformeerd omtrent de canonieke stappen, die in zulke gevallen moeten worden gezet. Dat kan het moeilijke proces van de begeleiding van het uittredende lid, en de toepassing van een dispensatie, enz., aanzienlijk vergemakkelijken. Een juiste

overdenking ten aanzien van roeping en vorming kan enkele van deze moeilijke situaties zeker minimaliseren.

De werkelijkheid van de hedendaagse pandemie

Covid-19 is als pandemie werkelijk aanwezig. Iedereen op de wereld wordt op een of andere wijze door het coronavirus beïnvloed. Zoals landen en gezinnen, worden ook religieuze congregaties met deze uitdaging geconfronteerd. Dit legde een last op de leiders en op de religieuze gemeenschappen. Sommige gemeenschappen hebben een aanzienlijk aantal leden verloren. Dit grote aantal doden en begravingen, met name gedurende de eerste golf van de pandemie, en ook nu nog, was voor niemand makkelijk. Deze pandemie en haar gevolgen, heeft vele leiders van congregaties getraumatiseerd. Het gaat hierbij niet alleen over het begraven van de doden, maar ook over hoe zij hun leiderschapstaken op getrouwe wijze moeten vervullen, gevoelige thema's moeten behandelen, en veiligheid moeten bieden aan hun leden, en met name aan de oude en kwetsbare leden. De centrale vraag blijft: wat kan ik doen om de verhalen over de effecten van Covid-19 te helen, te behandelen en te delen? Religieuze mannen en vrouwen moeten eerst zichzelf helen, voordat zij instrumenten kunnen zijn van heling en verzoening voor anderen. De leiders zullen hierbij een grote rol moeten spelen.

Geraadpleegde literatuur:

- Brown, B.**, *The Gifts of Imperfection – Let Go of Who You Think You're Supposed to Be and Embrace Who You Are – Your Guide to A Wholehearted Life*, Minnesota, Hazelden Publishing, 2010.
Catechism of the Catholic Church, Nairobi, Paulines Publications-Africa, 1994.
CICLSAL, *The Service of Authority and Obedience – Faciem tuam, Domine, requiram, Instruction*, Vatican City, Libreria Editrice Vaticana, 2008.

- Edman, D.**, *Your Weaknesses are Your Strengths – Transformation of the Self through Analysis of Personal Weaknesses*, Chicago, Loyola University Press, 1994.
- Ezeani, C. C.**, *Interculturality in Religious Life, A Blessing in Different Colours*, Abuja, Paulines Publications Africa, 2019.
- John Paul II**, Post-Synodal Apostolic Exhortation, *Vita Consecrata*, Nairobi, Paulines Publications-Africa, 1996.
- Nwagwu, M. G.**, 'Practice of Discipline within Communities in African Context; Especially Mishandling of Funds', in *Consecrated Life and Canon Law*, UISG Bulletin, Number 162, 2017, 11 - 24.
- O'Donohue J.**, *Benedictus – A Book of Blessings*, London, Bantam Press, 2007.
- Palmer, P. J.**, *Leading from Within - Reflections on Spirituality and Leadership*, Indiana, Campus Ministry and Lily Endowment Inc., 1990.
- Palmer, P. J.**, *Let Your Life Speak – Listening for the Voice of Vocation*, San Francisco, John Wiley & Sons, Inc., 2000.
- Pope Francis**, *Evangelii Gaudium – The Joy of the Gospel*, Apostolic Exhortation, London, Catholic Truth Society, 2013.
- Radcliff, T.**, 'Religious Life After 11th September: What Signs do we Offer?' in *Passion for Christ, Passion for Humanity - Acts of the Congress on Consecrated Life*, Nairobi, Paulines Publications, 2005.
- Steindl-Rast, D.**, *Gratefulness, the Heart of Prayer – An Approach to Life in Fullness*, New York/Ramsey, Paulist Press, 1984.
- Ukwuije, B.** (2013) "Faith in Africa in the Context of the New Evangelisation", in *SEDOS Bulletin*, Vol. 45, No. 9/10- September October, 211-221.
- Aanbevolen literatuur:
- Ezeani, C. C.**, *Rooted in Christ- Insights into Contemporary Religious and Priestly Formation*, Iperu, Nigeria, Ambassador Publications, Missionary Society of St Paul, 2007.
- Pope Francis**, *Fratelli Tutti*, 2020.

GLOBAAL EDUCATIEF PACT:
INTENTIEVERKLARINGEN EN
RICHTLIJNEN VOOR ONS HANDELEN

De Educatieve Commissie UISG-USG

De Educatieve Commissie van de twee Unies van Algemene oversten (de UISG en de USG) heeft de werkzaamheden van het Seminar “*Het opstellen van een vernieuwde Globale Educatieve Overeenkomst*”, gehouden in 2020 op 12, 13 en 14 november, onder leiding van **Miriam Subirana** en **Pep Buetas** herbewerkt met de methodologie van het beoordelend en taxerend onderzoek.

Het document dat hieruit is voortgekomen, is het resultaat van de integratie van “Intentieverklaringen” en “Richtlijnen”, opgesteld gedurende dit samenvattende werk, dat werd verricht na de afsluiting van het Seminar.

In dit nummer van het Bulletin presenteren wij u enkele onderdelen van dit document.

Wij hopen, dat de lancering van een **Globale Educatieve Overeenkomst** een stimulans zal zijn voor het bevorderen van een verandering in onze wijze van opvoeding en in onze wijze van persoonsbenadering, opdat wij aanwezig zullen kunnen zijn in de wereld waarin wij leven. Onze dromen over de toekomst en over een andere school, in een wereld die wij willen veranderen, stemmen met elkaar overeen. LATEN WIJ SAMEN DROMEN om een wereld op te bouwen, die menselijker is voor iedereen!

Laten wij samen op weg gaan

1. Laten wij samen op weg gaan in synodaliteit, de synodaliteit die ons boeit en uitdaagt. Wij zijn als een orkest, waarin ieder het eigen instrument bespeelt, en niemand zich uitgesloten voelt, waarbij we onze blik gevestigd houden op de Meester; wij volgen allemaal het ritme, de tijden en de noten die de partituur ons geeft, en wij geven zorg aan elk menselijk wezen, dat bij deze melodie betrokken is. Eenieder geeft het beste van zichzelf, terwijl hij of zij de verantwoordelijkheid voelt om de eigen talenten in te zetten, waarbij wij ons ervan bewust zijn, dat de bijdrage van elk instrument uniek is, en onmisbaar om het eindresultaat van de “eensluidende melodie” te bereiken. Wij hebben een gevoel van toebehoring en van gemeenschappelijke ervaringskennis in onze breekbaarheid, in onze volheid en geluk, in onze kracht en sterkte, om aldus de stormen des tijds te kunnen weerstaan, en aan allen de schoonheid van deze harmonie te kunnen schenken.
2. Laten wij ons “synodale gedrag” voortzetten! Als opvoeders willen wij beter

leren lopen of, liever gezegd, beter leren zwemmen (waarbij wij samen het ruime sop willen kiezen!). Wij volgen hierbij het voorbeeld van Jezus die over het water liep, geleid door de Geest, en gesteund door Zijn barmhartige Vader; aldus willen ook wij blijven varen in deze tijd van vele vloeibare getijden, en met nieuwe moed de andere oever bereiken, waar het Globale Pact (impact) voor het Onderwijs reeds een realiteit is. Wij weten, dat we langzaam moeten zwemmen om ver te kunnen komen, en wij zijn ervan overtuigd, dat de enige manier om te kunnen ontdekken of we inderdaad vooruitkomen, is te weten of ook de allerminsten onder ons, dat wil zeggen zij die zijn buitengesloten uit onze maatschappij, erin slagen met ons mee te komen.

3. Laten wij samen oplopen, en onze droom waarmaken: de maatschappij vernieuwen vanuit de bloem van de menselijkheid, die ons kind is, in broederlijke groepen die risico's durven te nemen, en zich transformeren, waarbij zij een nieuw educatief paradigma laten ontbloeien. Wij overschrijden de grenzen, en voelen de behoefte om aan elkaar te schenken en elkaar te ontvangen. Laten wij eenieder de kans geven om te groeien, en hen opvoeden voor het leven, terwijl wij ons zorgen maken over de toekomst van de kinderen en van de jongeren, door hen vakkundig, ethisch en spiritueel voor te bereiden op een onbekend morgen.
4. De toekomstige generaties zien de goedheid van God via de door ons gedragen persoonlijke verantwoordelijkheid. Laten wij een collectief begrip tonen van wat het betekent om zich met anderen samen in beweging te zetten. Via onze transparantie, zullen de anderen gemotiveerd worden om met passie de verantwoordelijkheid op zich te nemen over datgene wat men doet en zegt. Niemand wordt uitgesloten; allen worden ingesloten en ingezet.
5. Wij zijn gelukkig, omdat we in staat zijn geweest de verschillende charisma's met elkaar te verenigen: op die wijze nemen wij deel aan de Kerk in communie met elkaar, waarbij wij onze tijd beschikbaar stellen om een gedeelde dialoog op te bouwen tussen de verschillende pastorale actoren. Wij bouwen aan het Koninkrijk via multiculturele en interculturele allianties, waarbij wij op genereuze wijze steeds op zoek zijn naar het gemeenschappelijk goed.
6. Wij bouwen met vreugde en hoop een katholieke school, waarbij wij zeker zijn van haar identiteit, haar missie en haar visie, en waarbij wij ons inzetten voor de kwaliteit van het onderwijs dat evangeliseert, een opvoeding met het Evangelie. Daarin getuigt de educatieve gemeenschap, die zich identificeert met haar charisma, van de Christelijke waarden in een gedeelde missie. Onze wortels zijn gevestigd in een netwerk dat ons ondersteunt, en ons ertoe aanzet om onze zorg voor het leven te verbeteren.

Richtlijnen voor ons handelen:

- *De alliantie herstellen tussen school, familie, religieuze congregaties, kerkelijke gemeenschappen en maatschappij, via netwerken van broederschap*

- en samenwerking.*
- *Het werken in synodaliteit.*
  - *Het aanmoedigen van intercongregatieve allianties. Het 'online' werken aan een gedeeld project.*
  - *Het zich verenigen op innovatieve wijze om te antwoorden op de concrete eisen van de werkelijkheid.*
  - *Het hebben van een duidelijke visie over missie (het bewustzijn deze taak te hebben).*
  - *Het aanmoedigen van een participatiemethodologie, zoals het waarderend onderzoek en andere vormen van sociaal handelen, die helpen bij het opzetten en uitvoeren van een Globaal Pact voor het Onderwijs.*
  - *Het aanmoedigen van intermenselijke relaties: o.m. op persoonlijk, communair, institutioneel en cultureel gebied, om daarmee de krachten te verenigen, en elkaar wederzijds te verrijken.*
  - *Het stimuleren van de creatieve capaciteit van de educatieve gemeenschap, gebaseerd op datgene wat wij zijn (het Evangelie, onze charisma's).*
  - *Het aanvullen van het Institutionele Educatieve Project met het voorstel van het Globaal Pact voor het Onderwijs.*
  - *Ruimtes creëren om dromen en krachten te delen met anderen, om samen onze weg te vervolgen.*
  - *Het creëren van processen van onderzoek en dialoog om tot besluiten te kunnen komen, en het verrijken van de eigen kennis van en de interactie met anderen, waarbij de empathie en de zorg voor de ander voorop staan.*
  - *Het samenstellen van een internationaal team, dat de gemeenschappelijke educatieve projecten stimuleert en beheert.*

Harmonie met de natuur

1. Ervoor zorgdragen dat er op vredelievende wijze wordt gecommuniceerd met alles wat ons omringt, inclusief met dieren en met planten, zodat de vrede en de sereniteit zullen overheersen. Ervoor zorgdragen, dat we bruggen slaan met de jongere generaties, omdat we maar één Aarde bezitten, en dat we ons met anderen in relatie stellen, en gevoel ontwikkelen voor communicatie. En dat we de kinderen onderrichten om de zang van vogels lief te hebben.
2. De wereld waarin wij leven, is mooi, en wij zijn een gemeenschap die overtuigd is van het belang van de zorg voor en het herstel van het gemeenschappelijk huis, waarin aan ieder waarde wordt toegekend. Wij begrijpen en integreren de processen van de integrale ecologie, leven in contact met de natuur, duiken graag in een rivier, drinken graag uit schone waterbronnen, eten graag elke fruitsoort, en onze wegen zijn altijd open,

want we zijn broeders en zusters, buren die elkaar wederzijds helpen. De steden zijn altijd mooi, zijn altijd schoon en hebben een evenwichtig klimaat. De droom van God is mogelijk!

3. Wij zijn een ruimte van gedeelde stilte, waar we anderen, onszelf, en het transcendente ontmoeten, en dit stelt ons in staat om de diepte van de werkelijkheid aan te voelen, via de ervaringskennis en de emotionele zelfregulering, waardoor wij gevoelsmensen worden, die gezonde en onderling verweven relaties opbouwen met ons gemeenschappelijk huis.

Richtlijnen voor ons handelen:

- *Het bevorderen van het contact met de natuur en van de solidariteit, van het contemplatieve gevoel en van de stilte.*
- *Het bevorderen van onderwijstrajecten op het gebied van de innerlijkheid, waarin personen worden opgeleid op het gebied van de zorg voor het gemeenschappelijk huis.*
- *Het opzetten van educatieve- en vormingsprocessen die het ontdekken van kwetsbaarheid en rijkdom aan diversiteit in de waardigheid van elke persoon en van elk levend wezen, aan de orde stellen, waarbij: a. het bewustzijn van zichzelf en van de eigen toebehoring aan de Aarde moet worden gestimuleerd; b. wij onszelf moeten gewaarworden als deel van één geheel (de universele broederschap); c. een conversie in het dagelijkse moet worden bereikt via ontmoetingservaringen met de Aarde, met de natuur en met anderen.*
- *Het via onderwijs en opvoeding stimuleren van de capaciteit tot bewondering en verwondering, en tot contemplatie van de kleine dingen van het dagelijks leven, en van de natuur die ons omringt.*
- *Het onderrichten aan kinderen om het zingen van vogels lief te hebben.*
- *Het opzetten van transversale actieplannen, die insluiting en sociale transformatie in zich dragen, in het bewustzijn dat wij moet zorgen voor het gemeenschappelijk huis.*
- *Kennisnemen van de encycliek ‘Laudato Si’, en deze bestuderen.*
- *Opvoeden tot het beheer van het water, van de afvalstoffen en van de energie.*

HET LEVEN VAN DE UISG

Vanuit het kantoor van de Uitvoerende Secretaresse

Terwijl we het en vooruitkijken naar 2022, zend ik u hierbij een herinnering betreffende de verschillende stadia, waarin de komende Plenaire Bijeenkomst van de UISG zal zijn ingedeeld:

Deel I: 14 Maart (online)	Verkenning van het onderwerp: “Het omarmen van kwetsbaarheid op de synodale reis”.
Deel II: 4 April (online)	Wat is van belang bij de voorbereiding van de Mei-Bijeenkomst.
Deel III: van 2 tot 6 Mei (in aanwezigheid en online)	PLENAIRE BIJEENKOMST EN AUDIENTIE BIJ PAUS FRANCISCUS (op 5 Mei).
Deel IV: 11 Juli (online)	Het plukken van de Vruchten.

Het is de bedoeling om de Bijeenkomst in aanwezigheid door te laten gaan, ook wanneer onze aantallen betekenisvol lager zullen zijn dan gewoonlijk, vanwege het Covid-19-virus en de nieuwe Omicronvariant. Het zijn moeilijke tijden voor allemaal, en met name in die delen van de wereld die geen gemakkelijke toegang hebben tot de vaccins.

Gedurende de laatste maanden van 2021, zijn de verschillende synodale commissies (over spiritualiteit, theologie, methodologie en communicatie) zeer actief bezig geweest. Zij hebben allemaal bouwstenen aangedragen voor de website van de Synode die u kunt bekijken: www.synod.va. Hier vindt u verschillende belangrijke onderwerpen, zoals: het instrumentarium voor communicatie, het instrumentarium voor synodale consultatie, het draaiboek voor de diocesane fase, het voorbereidend document, het Vademecum, het Logo, en het Adsumus-gebed, die u daar allemaal ter beschikking staan in verschillende talen. De religieuzen worden ertoe aangemoedigd om deel te nemen aan de diocesane fase, via hun parochies en andere groepen. Daarnaast hebben de presidenten van de UISG en de USG een eenvoudig overdenkingsproces georganiseerd voor de leiders van de congregaties, die zelf kunnen bepalen wie van hen hieraan deel willen nemen. Een team van theologen, bestaande uit Gemma Simmonds, CJ, José Christo Rey Garcia Paredes, CMF, Orlando Torres, SJ, en Zr. Maria Cimperman, RSCJ, zal de antwoorden verzamelen, die hieruit voortkomen, en het eindverslag hiervan opstellen, namens de twee Unies. Het is te hopen, dat dit eindverslag nuttig zal zijn voor de verdere overdenking.

Er zijn gedurende de afgelopen periode vele webinars aangeboden over

thema's, zoals *het kerkelijk recht en het zaaien van hoop voor de planeet (met als subthema's: de biodiversiteit, de klimaatsverandering en de mijnbouw, en de noodzaak tot bemiddeling)*. Het JPIC-bureau van de USG-UISG bood vormingsprogramma's aan voor JPIC-promotors, die waren getiteld: *de invoering van Laudato Si en de gerechtigheid in de wereld – het verhaal gaat verder*. Meer dan 400 deelnemers vanuit alle continenten bezochten de vijfdaagse workshop, die werd gehouden in het Engels, het Spaans en het Frans. De voornaamste thema's die aan de orde werden gesteld, waren: het globale framework van Gerechtigheid en Vrede, de JPIC-grondslagen van het Katholieke Sociale Onderwijs (CST), de JPIC-spiritualiteit, het spirituele handelen van JPIC, de expositie over Laudato Si & Gerechtigheid in de Wereld, de pastorale cyclus, de religieuze en apostolische congregaties en sociëteiten bij de VN, de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen en de doelstellingen van Laudato Si, de synodaliteit in de Kerk, de structuur van het Dicasterie voor Integrale Menselijke Ontwikkeling, en de ontmoeting en de dialoog voor het opbouwen van een betere wereld. Maandelijks updates over het werk van de JPIC-commissie en het JPIC-kantoor van de USG-UISG, en een veelheid van JPIC-bronnen, kunt u vinden op de JPIC-website: <https://jpicroma.org/>. Stel uw JPIC-promotors hiervan op de hoogte.

Het lanceren door Talitha Kum van een *oproep tot handelen*, op 25 November 2021, was een zeer betekenisvolle gebeurtenis voor de UISG. Dit is de eerste keer, dat het dagelijks bestuur van de UISG zo'n veelomvattend plan van aanpak en bemiddeling heeft onderschreven op een belangrijk gebied van haar missie. Dit plan van aanpak kunt u in verschillende talen vinden op de website van Talitha Kum: <https://www.talithakum.info/en/call-to-action/>. Deze gebeurtenis werd bijgewoond door kardinaal Parolin, verschillende ambassadeurs bij de Heilige Stoel, en een aantal functionarissen van verschillende internationale en inter-gouvernatieve organisaties, met de steun van het Globale Solidariteitsfonds (GSF). De volgende personen presenteerden op deze dag belangrijke lezingen en beschouwingen:

- Kardinaal Pietro Parolin, de Vaticaanse Kardinaal-Staatssecretaris;
- Maria Grazia Giammarinaro, voormalig speciaal VN-rapporteur over de Mensenhandel;
- Dr. Azza Karam, van "Religions for Peace International";
- Ambassadeur Pietro Sebastiani, de Italiaanse ambassadeur bij de Heilige Stoel;
- Laurence Hart van de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM);
- Zr. Angela Reed, hoofd van "Mercy International";
- De zusters Jolanta Kafka en Patricia Murray van de UISG.

De leden van het Internationaal Comité van Talitha Kum presenteerden de *oproep tot handelen*. Zr. Abby Avellino, Zr. Carmen Ugarte Garcia, Zr. Gabriella Bottani, Zr. Maria Luisi Puglisi en Zr. Yvonne Bambara, deelden tevens hun ervaringen in Afrika, Azië, Europa en Latijns-Amerika, waar economische crisissen, oorlogen en migratie, de uitbuiting van de meest kwetsbaren voeden, die daar vooral bestaan uit vrouwen en meisjes. Andere vooraanstaande deelnemers waren:

Dr. Paolo Ruffini, Prefect van het Vaticaanse Dicasterie voor Communicatie; Francesca Di Giovanni, Ondersecretaris voor multilaterale zaken bij het Vaticaanse Staatssecretariaat; de ambassadeurs en gedelegeerden van 10 ambassades bij de Heilige Stoel (Australië, Canada, Colombia, Tsjechië, Ierland, Italië, Nederland, Polen, Spanje, Groot-Brittannië); en vertegenwoordigers van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OSCE), het Interregionaal Onderzoeksinstituut voor Misdaad en Gerechtigheid van de VN (UNICRI), alsmede Zr. Maria Lia Zervino, die de presidente is van de Wereldunie van Katholieke Vrouwenorganisaties (WUCWO).

De uitdrukking *Talitha Kum* omschrijft de identiteit en de missie van dit globale overkoepelende netwerk, wat meer dan 3.000 katholieke zusters, geallieerden en vrienden onder zich verzamelt. Formeel opgericht in 2009 als een internationaal initiatief tegen de mensenhandel en de uitbuiting, is Talitha Kum georganiseerd in 60 lokale netwerken in bijna 90 landen, en ondersteunt actief slachtoffers, overlevenden en mensen die risico lopen. Terwijl elk Talitha Kum-netwerk haar eigen unieke identiteit behoudt, en werkt binnen haar eigen land of regio, ondersteunt het Coördinatie Comité, dat zetelt bij de Internationale Unie van Algemene Oversten (UISG), de ontwikkelings- en trainingscapaciteit van de netwerken en van de leden, en vereenvoudigt het delen van informatie, hulpbronnen en ervaringen. Wij nodigen de zusters over de hele wereld uit, om hun lokale netwerken te identificeren, en met ons samen te werken, om het plan van aanpak van Talitha Kum bekend en levend te kunnen maken.

Berichten

XXII-ste Plenaire Bijeenkomst van de UISG, 2022

De Plenaire Bijeenkomst van de UISG vormt één van de belangrijkste evenementen in het leven van de Unie, en is alleen bestemd voor haar leden, en dus voor de algemene oversten van de religieuze congregaties van het apostolisch leven.

Voor de eerste keer, hebben wij een PROCES VOOR DE BIJEENKOMST VAN 2022 ontworpen, dat als titel draagt: HET OMARMEN VAN DE KWETSBAARHEID OP DE SYNODALE WEG, en dat voorziet in drie fases, die zijn gereserveerd voor de algemene oversten.

De eerste fase:

Twee bijeenkomsten “online” op **14 maart en 4 april 2022**.

De tweede fase (“online” en in aanwezigheid):

Bijeenkomst in ROME in het Ergife Palace Hotel: **van 2 tot 6 mei 2022.**

De eindfase:

Bijeenkomst “online” op **11 juli 2022.**

Zr. Jolanta Kafka, presidente van de UISG, legt u aldus het gekozen thema uit, dat is gekozen voor het eerste bijeenkomstproces van de UISG:

OMARMEN: tederheid en verwelkoming van onze werkelijkheid en van de wereld, hoe die momenteel is; nabijheid tot de wonden van de mensheid.

KWETSBAARHEID: als religieus leven delen wij onze kwetsbaarheid die ons breekbaar maakt, precies zoals onze zusters en broeders.

WEG: wij allemaal, vrouwen en mannen, bevinden ons hierop, eenieder met haar of zijn mogelijkheden, en met haar of zijn woord.

SYNODAAL: *een stijl en een horizon die een visie schenkt, een pedagogische houding die ons omvormt tot kerkelijke gemeenschap, waarvan ook de verst van ons afstaande personen deel uitmaken.*

Wij vragen aan alle zusters om dit proces te begeleiden met hun gebed.

Info: www.uisg.org

Het platform Laudato Si

De zorg voor onze broeders en zusters betekent, dat wij zorg dragen voor ons gemeenschappelijk huis. Deze verantwoordelijkheid vormt een “essentieel onderdeel van een vruchtbaar bestaan” (LS 217).

Het “initiatievenplatform Laudatio Si” van het Dicasterie voor de Dienst van Integrale Menselijke Ontwikkeling, is een ruimte waarin instituties, gemeenschappen en gezinnen gezamenlijk kunnen leren en groeien, terwijl zij zich bewegen in de richting van een volle duurzaamheid, in de holistische geest van de integrale ecologie.

Het platform biedt initiatieven en materialen voor een periode van zeven jaar “gezamenlijk op weg zijn”, over de volgende thema’s: *een antwoord op de roep van de Aarde; een antwoord op de roep van de armen; een ecologische economie; aanneming van een duurzame levensstijl; ecologisch onderwijs; ecologische spiritualiteit, communautaire inzet en participeren handelen.*

Voor info: <https://piattaformadiiniziatiavelaudatosi.org> , of u kunt ook Zr. Sheila Kinsey contacteren, die de campagne “het zaaien van hoop voor de Planeet” coördineert: info@sowinghopefortheplanet.org

Voor een synodale Kerk: communie, participatie en missie

De synodale weg is officieel geopend in oktober 2021 met de start van de eerste fase: de diocesane fase.

Ook de UISG is betrokken bij dit proces. In het bijzonder zetten wij ons in voor het Mondiale Netwerk voor Gebed met de Paus, een ervaring van mondiaal gebed, die de hele synodale weg begeleidt, en welke als titel draagt: “de Kerk op weg. Bidt voor een synodale Kerk”; deze werd gelanceerd op 13 oktober 2021, met de

opening van de website prayforthesynod.va, waarop gebeden kunnen worden gepubliceerd in de vorm van teksten, beelden en gedichten.

“Luisterend naar de Heilige Geest, hebben wij voor “samen op weg” het gebed nodig. Er kan geen synodale weg bestaan, zonder een persoonlijk en gemeenschappelijk gebed. Het gebed maakt ons hart gereed voor het luisteren naar anderen, en helpt ons het handelen van de Heilige Geest in de wereld te overdenken”. Met deze woorden is de website van het gebed voor de Synode geopend.

Om het voorbereidend document en het “vademecum” te downloaden, kunt u de officiële website van de synode 2023 bezoeken: www.synod.va

Algemeen Kapittel 2022

Zal jullie algemeen kapittel in 2022 plaatsvinden? Wij vragen u om ons uw informatie door te sturen, opdat wij deze kunnen delen met onze leden, en u kunnen begeleiden met ons gebed.

Wij vragen u de volgende link te gebruiken om ons uw informatie toe te sturen, die wij alleen zullen accepteren via deze weg: <https://bit.ly/3kT7PYT>

Webinar UISG 2020-2021

Heeft u een webinar gemist? Heeft u niet deel kunnen nemen? Wilt u een vormingsontmoeting met uw gemeenschap over het religieuze leven, over de interculturaliteit of over de integrale ecologie?

Op de volgende link vindt u thematische “playlists” (afspeellijsten), op welke u het webinar kunt kiezen, dat u interesseert:

www.youtube.com/c/UISGRome/playlists

SECRETARIAAT VAN DE UISG

SECRETARIAT	Sr. Patricia Murray, ibvm	<i>segretaria.esecutiva@uisg.org</i>
	<i>Algemene Secretaresse</i>	06 684002 36
	Rosalia Armillotta	<i>ufficio.segreteria@uisg.org</i>
	<i>Assistent van de Algemene Secretaresse</i>	06 684002 38
FINANCIES	Aileen Montojo	<i>economato@uisg.org</i>
	<i>Financieel Administrateur</i>	06 684002 12
	Sr. Sunitha Luscious, zsc	
	<i>Assistent Financieel Administrateur</i>	
	Patrizia Balzerani	<i>assistente.economato@uisg.org</i>
	<i>Membership Secretaresse</i>	06 684002 49
COMMUNICATIE	Patrizia Morgante	<i>comunicazione@uisg.org</i>
	<i>Eindverantwoordelijke communicatie</i>	06 684002 34
	Sr. Thérèse Raad, sdc	<i>assistente.comunicazione@uisg.org</i>
	<i>Communicatiebureau (Vrijwilliger)</i>	0668.400.233
	Antonietta Rauti	<i>bollettino@uisg.org</i>
	<i>Coördinator UISG-Bulletin</i>	06 684002 30
DIENSTEN	Bianca Pandolfi	<i>info@uisg.org</i>
	<i>UISG Information Office</i>	
	Svetlana Antonova	<i>assis.tec@uisg.org</i>
	<i>Technisch Assistent Algemene Diensten</i>	0668.400.250
	Riccardo Desai	<i>tecnico@uisg.org</i>
	<i>Technisch assistent voor computers en on-linetechnologie</i>	0668.400.213
PROJECTEN	Sr. Florence de la Villeon, rscj	<i>rete.migranti@uisg.org</i>
	<i>Project Migranten</i>	06 68400.231
	Sr. Gabriella Bottani, smc	<i>coordinator@talithakum.info</i>
	<i>Coördinator Talitha Kum</i>	06 684002 35
	Sr. Mayra Cuellar, mb	
	<i>Talitha Kum Database</i>	
	Sr. Mary Niluka Perera, sgs	<i>ccc@uisg.org</i>
	<i>Catholic Care for Children International</i>	0668.400.225
	Claudia Giampietro	<i>safeguarding@uisg.org</i>
	<i>Office for Care and Protection</i>	0668.400.225
	Sr. M. Cynthia Reyes, sra	<i>formators.programme@uisg.org</i>
	<i>Coördinator UISG Vorming Program</i>	0668.400.227
	Paula Jordão	<i>formation@uisg.org</i>
	<i>Formation Coordinator</i>	0668.400.245
	Giulia Oliveri	<i>gm@uisg.org</i>
	<i>Grant Manager</i>	0668.400.229
	Canon Law Council	<i>canoniste@uisg.org</i>
		0668.400.223